

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2015

Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

**ΕΘΝΙΚΗ
ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΑΤΟΜΩΝ
με ΑΝΑΠΗΡΙΑ**

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2015

Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΗ:
ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
(Ε.Σ.Α.μεΑ.)
ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 236 Τ.Κ. 16341 ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ. 210 9949837 • ΦΑΞ: 210 5238967
E-MAIL: esaea@otenet.gr . www.esaea.gr

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΝΤΥΠΟΥ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ

eIKONA
ΚοιΣΠΕ Αθηνών

Κοι.Σ.Π.Ε. ΑΘΗΝΩΝ "Η ΕΙΚΟΝΑ"
Μεσογείων 154, Αθήνα 11527
τηλ.: 210 7473951, fax: 210 7474072
e-mail: koispeikona@outlook.com.gr

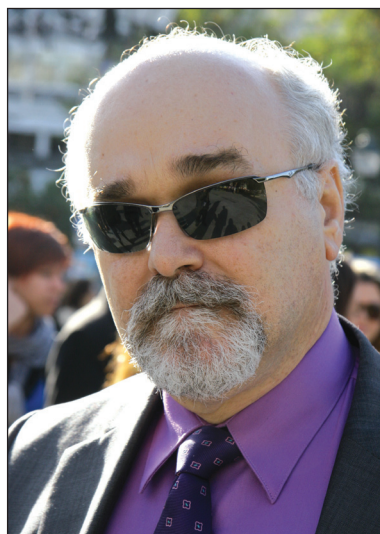
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- I. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ε.Σ.Α.μεΑ.
- II. ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
- III. ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΗΡΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ
- IV. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Σ.Α.μεΑ.
- V. ΕΚΔΟΣΕΙΣ 2015

Εισαγωγή

Σήμερα το ζήτημα της αναπηρίας στην Ελλάδα βρίσκεται σε μία κρίσιμη καμπή. Η επιδείνωση των οικονομικών προϋποθέσεων και η υιοθέτηση πολιτικών λιτότητας, προσδίδει στα δικαιώματα το χαρακτηριστικό του μη ρεαλιστικού, επανεισάγοντας, εμμέσως, τη ξεπερασμένη εξατομίκευση της αναπηρίας, στο πλαίσιο μιας οικονομίστικης και ατομικιστικής αντίληψης. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι στόχοι του αναπηρικού κινήματος εστιάζουν στην κατοχύρωση των κεκτημένων δικαιωμάτων, στην οικοδόμηση σχέσεων κοινωνικής αλληλεγγύης για την αντιμετώπιση των αναγκών, παράλληλα βέβαια με ενέργειες για τη διεύρυνση των κοινωνικών δικαιωμάτων και την έμπρακτη στήριξή τους. Το αναπηρικό κίνημα δεν θα επιτρέψει η οικονομική κρίση να μετατραπεί σε κρίση ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα άτομα με αναπηρία, με χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους. Η ρητορική συμπάθειας στα άτομα με αναπηρία χωρίς αλλαγή προσανατολισμού στην οικονομική πολιτική στερείται νοήματος.

Η Συνομοσπονδία με πληθώρα δημόσιων παρεμβάσεων της αναζήτησε λύσεις για τη στήριξη των πολιτών με αναπηρία σε κάθε πλευρά της επαφής τους με το κράτος και την ευρύτερη δημόσια διοίκηση, για τον σεβασμό και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων τους, την καταπολέμηση των διακρίσεων κάθε μορφής και την υπεράσπιση του κοινωνικού κράτους. Η Συνομοσπονδία δηλώνει, διαχρονικά, την παρουσία της, καταθέτοντας συγκεκριμένο πλαίσιο πολιτικών προτάσεων για την προστασία των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους.

Το 2015 ο αριθμός ερωτήσεων/αναφορών από πολίτες με αναπηρία στην υπηρεσία «Διεκδικούμε μαζί» της Συνομοσπονδίας, οι οποίες έφτασαν τις 743 (έναντι 537 το 2014 και 484 το 2013), είναι σαφής ένδειξη της έντασης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολίτες με αναπηρία. Η οικονομική ύφεση και η παρατεταμένη λιτότητα καταλήγουν να θίγουν τον πυρήνα του κοινωνικού κράτους. Τη στιγμή που οι πολίτες έχουν περισσότερο από ποτέ ανάγκη τις δημόσιες υπηρεσίες, το κοινωνικό κράτος συρρικνώνεται ενώ κρατικές λειτουργίες εξασθενούν λόγω της υποβάθμισης της διοικητικής λειτουργίας. Οι αριθμοί των αιτημάτων για διαμεσολάβηση της

Συνομοσπονδίας στην επίλυση προβλημάτων επιβεβαιώνουν την εμπιστοσύνη των πολιτών με αναπηρία στη Συνομοσπονδία και την αναγκαιότητα της παρέμβασής της.

Το 2015 υπήρξε άλλη μια χρονιά έντονης εξωστρέφειας για τη Συνομοσπονδία. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετέχοντας και συνομιλώντας με αντίστοιχες ευρωπαϊκές (Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία) και διεθνείς (Διεθνής Συμμαχία για την Αναπηρία) αναπηρικές οργανώσεις-ομπρέλα, διασφαλίζει όχι μόνο την ενημέρωσή της επί των ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων στα ζητήματα αναπηρίας, αλλά και την ενεργή συμμετοχή της στη διαμόρφωσή τους.

Παράλληλα, το 2015 ολοκληρώθηκε σειρά εκπαιδευτικών δράσεων, με χρηματοδότηση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση». Οι εκπαιδευτικές δράσεις στοχεύουν, μεταξύ άλλων, στην ανάδειξη της σημασίας της εκπαίδευσης ενηλίκων στην ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία και των γονέων τους. Στην παρούσα έκθεση θα γίνει αναφορά σε δύο εκπαιδευτικές δράσεις που ολοκληρώθηκαν μέσα στο 2015: στη συνδικαλιστική εκπαίδευση αιρετών στελεχών του αναπηρικού κινήματος και στην εκπαιδευτική δράση ατόμων με βαριές αναπηρίες σε κοινωνικές δεξιότητες. Επίσης, ολοκληρώθηκαν δράσεις συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, που περιέλαβαν ημερίδες παρουσίας της Συνομοσπονδίας σε πολλές πόλεις της περιφέρειας.

Τα τελευταία χρόνια, η Ε.Σ.Α.μεΑ. διαθέτει σελίδα στο Facebook και λογαριασμό στο Twitter. Η παρουσία της Συνομοσπονδίας, τη χρονιά που πέρασε, στα δύο δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης ενισχύθηκε σημαντικά με αύξηση των μελών και όσων παρακολουθούν τις δραστηριότητές της.

Ιωάννης Βαρδακαστάνης

Ιανουάριος 2016

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	5
1. Δημόσιες Παρεμβάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ.	9
1.1 Κινητοποιήσεις.....	9
1.2 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στη Βουλή	10
1.3 Πεδία Παρέμβασης (ανά υπουργείο).....	11
1.3.1 Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.....	14
1.3.2 Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	16
1.3.3 Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.....	19
1.3.4 Υπουργείο Υγείας	22
1.3.5 Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού.....	25
1.3.6 Υπουργείο Οικονομικών και Οικονομίας.....	25
1.3.7 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	26
1.3.8 Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων.....	27
1.3.9 Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	29
1.4 Οριζόντιες Παρεμβάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ.	30
1.4.1 Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία	30
1.4.2 ΕΣΠΑ 2014-2020.....	31
1.5 Συμμετοχή Ε.Σ.Α.μεΑ. σε συλλογικά όργανα – Επιτροπές	32
2. Παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες με αναπηρία	35
2.1 Υπηρεσία Πληροφόρησης και Υποστήριξης «Διεκδικούμε μαζί».....	36
2.2 Εκπαιδευτική παρέμβαση σε άτομα με βαριές και πολλαπλές ανάγκες εξάρτησης	40

3. Ενδυνάμωση του αναπηρικού κινήματος	41
3.1 Διεθνής παρουσία της Ε.Σ.Α.μεΑ.	41
3.2 Συνδικαλιστική εκπαίδευση αιρετών στελεχών	44
3.3 Συνεδριάσεις των οργάνων της Ε.Σ.Α.μεΑ.	45
4. Επικοινωνιακή Πολιτική της Ε.Σ.Α.μεΑ.	47
4.1 Εθνική Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία - 3η Δεκέμβρη 2015	47
4.2 Ημερίδες – Συνέδρια	48
4.3 Η ιστοσελίδα της Ε.Σ.Α.μεΑ.	49
4.4 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	49
4.4.1 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στο Facebook	49
4.4.2 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στο Twitter	50
4.4.3 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στο Youtube.	50
5. Εκδόσεις 2015	51
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Αποδελτίωση θετικών διατάξεων για την αναπηρία ανά υπουργείο ...	52

1. Δημόσιες Παρεμβάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Το 2015 η Συνομοσπονδία έκανε πληθώρα δημόσιων παρεμβάσεων σε μια σειρά θεμάτων που άπτονται της αρμοδιότητάς της και αφορούν στο σύνολο των υπουργείων. Η Συνομοσπονδία δηλώνει τη διαρκή παρουσία της και μέσω των παρεμβάσεών της, διαχρονικά, έχει ορθώσει ανάστημα ενάντια:

- ▶ στην εφαρμογή μίας στενής οικονομίστικης λογικής που υποβιβάζει κοινωνικά ζητήματα, όπως το ζήτημα της αναπηρίας, σε οικονομικά χρησιμοποιώντας ως πρωταρχικό κριτήριο λήψης αποφάσεων, συχνά με επιστημονικά αμφισβητούμενη μεθοδολογία, την ανάλυση κόστους-οφέλους,
- ▶ στις απόψεις που τάσσονται υπέρ της αποκαθήςλωσης του κοινωνικού κράτους,
- ▶ στην αποσταθεροποίηση της πραγμάτωσης των δικαιωμάτων τα οποία πηγάζουν από τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και το Σύνταγμα της χώρας, με την επίκληση της υφιστάμενης οικονομικής κατάστασης,
- ▶ στην επιδίωξη για μετάθεση των ευθυνών από την κοινωνία στο άτομο, χαρακτηριστικό των νεοφιλελεύθερων πολιτικών λιτότητας,
- ▶ στην καλλιέργεια συντηρητικών αντιλήψεων «φιλανθρωπίας», που βρίσκουν πρόσφορο έδαφος σε υφεσιακά περιβάλλοντα.

1.1 Κινητοποιήσεις

Με βάση το παραπάνω ιδεολογικό πλαίσιο, το ελληνικό αναπηρικό κίνημα κινητοποίησε κατ'επανάληψη και μαζικά τους Έλληνες και τις Ελληνίδες με αναπηρία σε μεγάλες παν-αναπηρικές διαδηλώσεις διαμαρτυρίας σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, καταθέτοντας συγκεκριμένο πλαίσιο πολιτικών προτάσεων για την προστασία των ατόμων με αναπηρία, με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους. Το ελληνικό αναπηρικό κίνημα δεν θα επιτρέψει η οικονομική κρίση να μετατραπεί σε κρίση ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα άτομα με αναπηρία, τις οικογένειές τους και για κάθε ευπαθή ομάδα της ελληνικής κοινωνίας. Σε αυτήν την κατεύθυνση, το αναπηρικό κίνημα ήταν και είναι αλληλέγγυο με τους αγώνες των κοινωνικών και συνδικαλιστικών φορέων που εκπροσωπούν εργαζόμενους, συνταξιούχους και άλλες ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.

Στο συλλαλητήριο της 4ης Νοέμβρη 2015 περίπου δέκα χιλιάδες άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και μέλη των οικογενειών τους, από κάθε γωνιά της χώρας, συγκεντρώθηκαν στο κέντρο της Αθήνας και πορεύτηκαν μέχρι τη Βουλή των Ελλήνων, διεκδικώντας αξιοπρέπεια, κοινωνική προστασία, ισότητα, δικαιοσύνη. Αντιπροσωπεία της Ε.Σ.Α.μεΑ., απο-

τελούμενη από τον πρόεδρο Ι. Βαρδακαστάνη, τον αντιπρόεδρο Θ. Κλεισιώτη, τον γεν. γραμματέα Χρ. Νάστα και τον ταμία Κ. Γαργάλη, έγινε δεκτή από τον υπουργό Επικρατείας Αλ. Φλαμπουράρη, στον οποίο παραδόθηκε υπόμνημα με τα αιτήματα του αναπηρικού κινήματος. Βλ. το υπόμνημα: <http://is.gd/vZv8Fw>

1.2 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στη Βουλή

Η Συνομοσπονδία συμμετέχει σε συζητήσεις και συνεδριάσεις επιτροπών της Βουλής, μεταφέροντας τις απόψεις, τις προτάσεις και την εμπειρία της σε θέματα αναπηρίας. Ειδικότερα, κατά το 2015:

- Η Συνομοσπονδία παρέστη στη συνεδρίαση των Επιτροπών Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής σχετικά με το νομοσχέδιο για την «Αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης» (11.03.2015). Βασικό αίτημα της Ε.Σ.Α.μεΑ. ήταν να μην συνοπολογίζονται τα αναπηρικά επιδόματα στα εισοδηματικά κριτήρια για την πρόσβαση στις ρυθμίσεις του νομοσχεδίου για την ανθρωπιστική κρίση.

Βλ. αναλυτικά όλες τις προτάσεις που απέστειλε η Ε.Σ.Α.μεΑ. επί του νομοσχεδίου: <http://www.esaea.gr/our-actions/parliament/2418-protaseis-tis-e-s-a-mea-epi-toy-nomosxediou-antimetopisi-tis-anthropistikis-krisis>

Το εν λόγω νομοσχέδιο ψηφίστηκε από τη Βουλή και αποτελεί νόμο του κράτους (ν. 4320/2015).

- Η Συνομοσπονδία παρέστη στη συνεδρίαση της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής (24.06.2015) κατά την εξέταση και επεξεργασία του σχεδίου νόμου «Μέτρα για την ανα-

κούφιση των ΑμεΑ, την απλοποίηση της λειτουργίας των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), την καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής και συναφή ασφαλιστικά ζητήματα». Στο νομοσχέδιο συμπεριλαμβάνονταν θετικές διατάξεις ως προς την επίλυση ζητημάτων που αφορούν στη λειτουργία των ΚΕΠΑ, καθώς και αναφορικά με την κατάργηση άδικων μέτρων όπως, η διακοπή του εξωιδρυματικού επιδόματος κατά τη νοσηλεία του δικαιούχου και η διακοπή χορήγησης της σύνταξης υπερηλίκων του ΟΓΑ σε άτομα με βαριές αναπηρίες.

Βλ. αναλυτικά όλες τις προτάσεις που απέστειλε η Ε.Σ.Α.μεΑ. επί του νομοσχεδίου: <http://is.gd/Bjcelw>

Το εν λόγω νομοσχέδιο ψηφίστηκε από τη Βουλή και αποτελεί νόμο του κράτους (**v. 4331/2015, βλ. Παράρτημα της παρούσας έκθεσης**).

- ▶ Η Συνομοσπονδία παρέστη σε κοινή συνεδρίαση των Επιτροπών της Βουλής (17.12.2015) σχετικά με το νομοσχέδιο «Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις». Ο κ. Βαρδακαστάνης τόνισε, καταρχάς, ότι το σχέδιο νόμου περιέχει σημαντικές θετικές διατάξεις για την προστασία των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και τις οικογένειές τους, όπως για παράδειγμα για την επιχορήγηση των προνοιακών ιδρυμάτων, για τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, για το «Προσωπικό ΑμεΑ και ρυθμίσεις προσωπικού ΝΠΙΔ Δήμων», για την «Υγειονομική κάλυψη ανασφάλιστων και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων», για τους ιατρούς με κινητική αναπηρία, παραπληγία. Παράλληλα ζητήθηκε η προσθήκη διατάξεων που στοχεύουν στη λήψη μέτρων που θα ανακουφίσουν τα άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους, τα οποία κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης έχουν βιώσει ακόμη περισσότερο τον αποκλεισμό τους από την εργασία εξαιτίας των μνημονιακών πολιτικών.

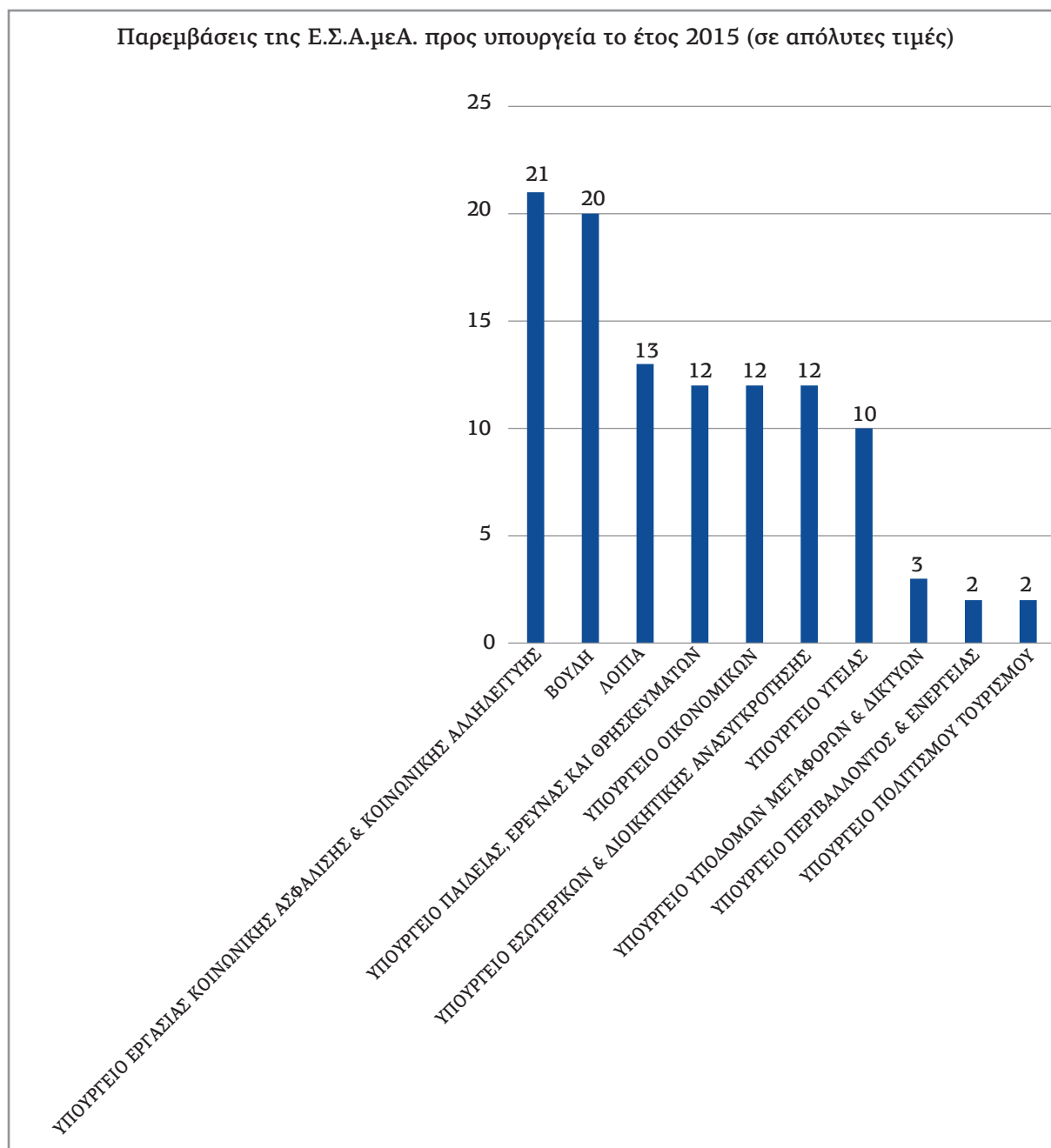
Βλ. αναλυτικά όλες τις προτάσεις που απέστειλε η Ε.Σ.Α.μεΑ. επί του νομοσχεδίου: <http://is.gd/5HwoD7>

Το εν λόγω νομοσχέδιο ψηφίστηκε από τη Βουλή και αποτελεί νόμο του κράτους (**v. 4368/2016, βλ. Παράρτημα της παρούσας έκθεσης**).

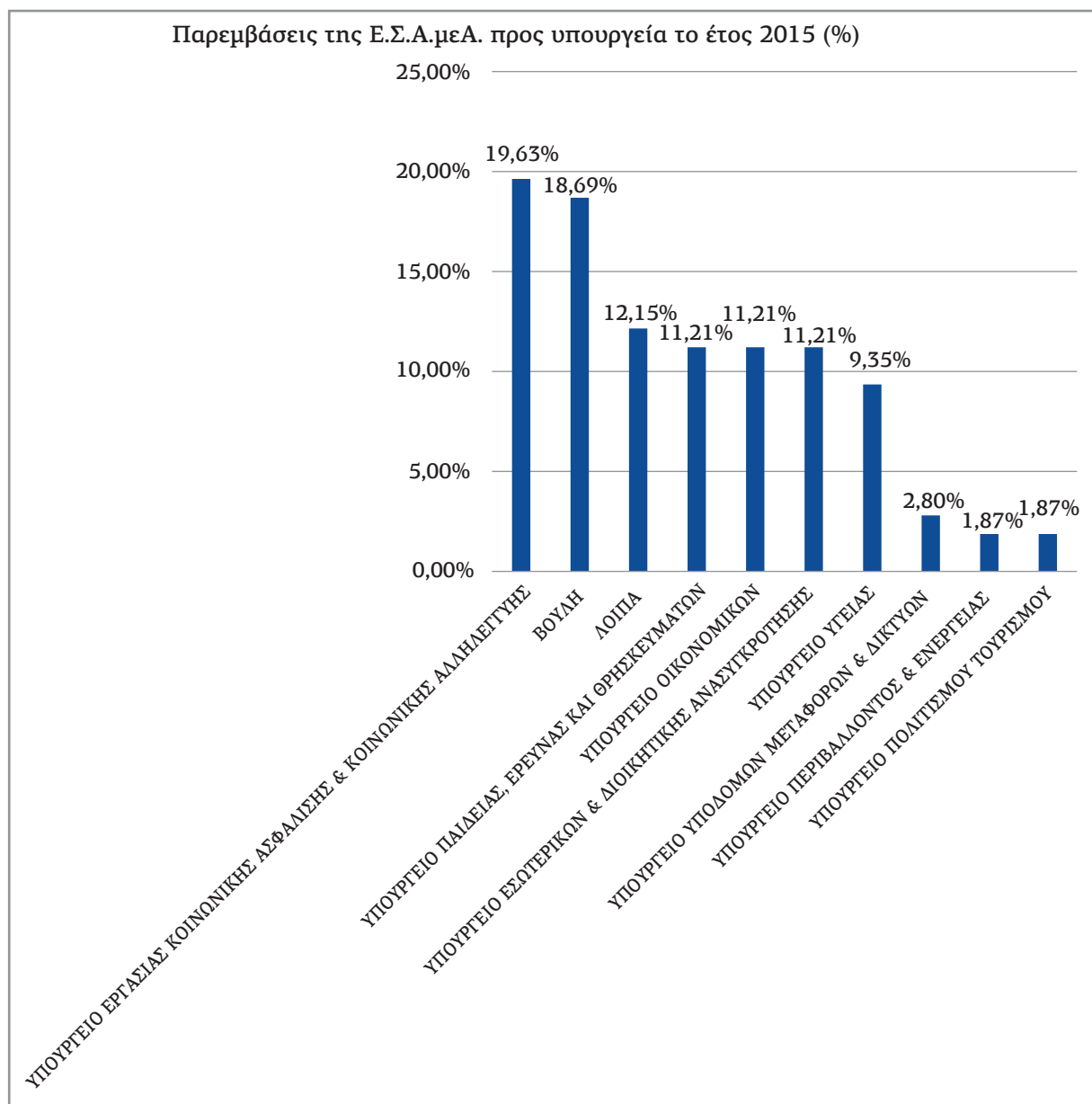
1.3 Πεδία Παρέμβασης (ανά υπουργείο)

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. αγωνίζεται για την προάσπιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, για την προώθηση πολιτικών που συμβάλλουν στην πλήρη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή της χώρας, για την καταπολέμηση των διακρίσεων που βιώνουν και για τη δημιουργία μιας εθνικής στρατηγικής για την αναπηρία με έμφαση στην ανάδειξη της κοινωνικοπολιτικής διάστασής της. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. παρεμβαίνει με στόχο την ενσωμάτωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών αναπηρίας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης (βλ. Διάγραμμα 1 και Διάγραμμα 2).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1:
Παρεμβάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. προς υπουργεία το έτος 2015 (σε απόλυτες τιμές)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2:
Παρεμβάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. προς υπουργεία το έτος 2015 (%)

Περίληπτικά, ανά υπουργείο, αναφέρονται παρακάτω τα κυριότερα σημεία των παρεμβάσεων:

1.3.1 Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. προέβη σε σειρά παρεμβάσεων με στόχο την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στη δημόσια διοίκηση και την ένταξη της διάστασης της αναπηρίας σε θέματα του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

► **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την ένταξη της διάστασης της αναπηρίας στη διοικητική μεταρρύθμιση και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση.** Ενδεικτικά αιτήματα:

- Υλοποίηση δράσεων στήριξης των αναγκών των ατόμων με αναπηρία τόσο ως πολιτών όσο και ως εργαζόμενων στο δημόσιο τομέα κατά τη λειτουργική αναδιοργάνωση του δημόσιου τομέα, μέσω του Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα 2014 – 2020».
- Κωδικοποίηση των διάσπαρτων διατάξεων που αφορούν στην προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία σε φυσικές και ψηφιακές υποδομές και υπηρεσίες του δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα.
- Θέσπιση μηχανισμού αξιολόγησης/πιστοποίησης της προσβασιμότητας των ηλεκτρονικών υπηρεσιών του δημοσίου τομέα.
- Αξιοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών που διαθέτει η Πολιτεία (Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης κ.λπ.) για τον έλεγχο εφαρμογής των απαιτήσεων της Σύμβασης του ΟΗΕ στη δημόσια διοίκηση.
- Ένταξη της διάστασης της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία σε όλους τους διαγωνισμούς έργων και προμηθειών των Φορέων που εποπτεύει το Υπουργείο.
- Εκπαίδευση, σε συνεργασία με την Ε.Σ.Α.μεΑ, του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης σε θέματα σχετικά με την αναπηρία.
- Καθιέρωση της διάθεσης πληροφοριών και σε προσβάσιμους μορφότευπους από τις υπηρεσίες του δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα.
- Καθιέρωση διερμνένων νοηματικής γλώσσας σε υπηρεσίες συναλλαγής με κοινό μεγάλης κίνησης καθώς και δημιουργία «Υπηρεσίας Δια-μεταγωγής» για την εξυπηρέτηση κωφών και βαρήκων ατόμων.

► **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την εκπόνηση και εφαρμογή ενός εθνικού σχεδίου δράσης για την εργασιακή ένταξη των ατόμων με αναπηρία:**

- Αναμόρφωση και τροποποίηση του ν.2643/98 ώστε να δημιουργηθεί ένας νέος νόμος αποκλειστικός για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας. Συμπερίληψη των θέσεων που αντιστοιχούν στο ν.2643/98 στις γενικές προκη-

ρύξεις του ΑΣΕΠ ώστε να βγαίνει ενιαία προκήρυξη και κατάργηση της κάρτας ανεργίας των ΑμεΑ ως προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους στις προκηρύξεις.

- Θέσπιση διατάξεων που θα συμπεριλαμβάνουν κοινωνικά κριτήρια και μοριοδότηση για την πρόσληψη ατόμων με αναπηρία και γονέων και κηδεμόνων τους σε εποχικές θέσεις εργασίας και θέσεις κοινωφελούς εργασίας.
  - Προώθηση νομοθετικής ρύθμισης για τη διασφάλιση της εργασίας των ατόμων με αναπηρία και την προστασία τους από το μέτρο της διαθεσιμότητας.
  - Λήψη μέτρων ικανών για το διορισμό επιτυχόντων της προκήρυξης του ΑΣΕΠ με αριθ. 8/1997 που είναι άτομα με αναπηρία, με χρόνια πάθηση καθώς και γονείς/κηδεμόνες ατόμων με βαριές αναπηρίες.
  - Προώθηση νομοθετικής ρύθμισης για τη διασφάλιση της εργασίας των ατόμων με αναπηρία που υπηρετούν σε Ν.Π.Ι.Δ. των Δήμων που έχουν λυθεί ή βρίσκονται σε εκκαθάριση στον οικείο Δήμο σε προσωποπαγείς θέσεις ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (**το αίτημα ικανοποιήθηκε με τον ν.4368/2016, άρθρο 10, βλ. Παράρτημα**).
- ▶ **Πρόταση της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την ανάληψη πρωτοβουλίας για την ιδιαίτερη μέριμνα και προστασία των προσφύγων και μεταναστών με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, με στοχευμένη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση.**
- ▶ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. επί του νομοσχεδίου: «Εκδημοκρατισμός της διοίκησης - Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση - Αποκατάσταση Αδικιών και άλλες διατάξεις»:**
- θέσπιση διατάξεων που θα συμπεριλαμβάνουν κοινωνικά κριτήρια και μοριοδότηση για την πρόσληψη ατόμων με αναπηρία και γονέων και κηδεμόνων τους σε εποχικές θέσεις εργασίας και θέσεις κοινωφελούς εργασίας,
  - υλοποίηση του θεσμού της Κάρτας Αναπηρίας,
  - διευκόλυνση της πρόσβασης σε κωφούς και βαρήκοους στις δημόσιες υπηρεσίες,
  - ενημέρωση ατόμων με αναπηρία κατά τη πρόσληψη μέτρων επί φυσικών φαινομένων καταστροφών,
  - πιστοποίηση της προσβασιμότητας των διαδικτυακών τόπων του δημόσιου τομέα,
  - ρύθμιση της περίπτωσης των εργαζομένων που έχουν αναπηρία ή που είναι γονείς παιδιών με αναπηρία της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος και των εταιρειών του ομίλου της, οι οποίοι, με τη μεταβίβαση της Αγροτικής Τράπεζας στην Τράπεζα Πειραιώς, δεν διατήρησαν την προστασία που τους παρείχε ο ν. 2643/1998.
  - αίτημα στο Εθνικό Τυπογραφείο να παράγει τα ΦΕΚ σε μορφές προσβάσιμες στα άτομα με αναπηρία, εφόσον αυτές ζητηθούν.

- αίτημα για αποσπάσεις διακριθέντων αθλητών που έχουν καταλάβει 1η έως 8η νίκη σε θερινούς ή χειμερινούς Παραολυμπιακούς Αγώνες, όπως προβλέπεται και για τους αθλητές των Ολυμπιακών Αγώνων.
- ▮ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. επί του νομοσχεδίου «Τροποποίηση Κώδικα Ελληνικής ιθαγένειας και άλλες διατάξεις»:**
- αίτημα για πρόβλεψη ειδικών προϋποθέσεων για το δικαίωμα της κτήσης ελληνικής ιθαγένειας από τα τέκνα αλλοδαπών που είναι άτομα με αναπηρία, τα οποία έχουν γεννηθεί και έχουν μεγαλώσει στην Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη του ότι ως άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν πλήθος εμποδίων για την ένταξή τους στην κοινωνική ζωή της χώρας.
- ▮ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. επί του νομοσχεδίου «Αυτοτελής υπηρεσία ελέγχου νομιμότητας ΟΤΑ - οικονομική βιωσιμότητα και αυτοτέλεια ΟΤΑ - Κανόνες Δημοσιονομικής Διαχείρισης και άλλες διατάξεις θεμάτων Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης»:**
- αίτημα για συμπερίληψη διάταξης που να διασφαλίζει την εργασία των ατόμων με αναπηρία που έχουν προσληφθεί μέσω των Προγραμμάτων Νέων Θέσεων Εργασίας Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων του ΟΑΕΔ σε Δημοτικές Επιχειρήσεις των ΟΤΑ.
- ▮ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. επί του νομοσχεδίου «Διαφάνεια, Αξιοκρατία και Αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης»:**
- εφαρμογή των προβλεπόμενων προδιαγραφών προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρία στην ιστοσελίδα του ΑΣΕΠ,
  - παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων σε θέματα αναπηρίας από επιλεγμένα μέλη σε θέσεις ευθύνης,
  - καθορισμός ειδικής δαπάνης για την εργονομική διευθέτηση του χώρου εργασίας, τη χορήγηση συνοδού, διερμνεϊάς και εν γένει την κάλυψη του κόστους των αναγκών αναπηρίας σε ότι αφορά τα αυξημένα καθήκοντα της θέσης ευθύνης, εάν πρόκειται για άτομο με αναπηρία.

1.3.2 Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε υπόμνημα με προτάσεις για την αναμόρφωση του συστήματος εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

- ▶ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την οργανωτική αναβάθμιση των θεμάτων της εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία.** Ενδεικτικά αιτήματα:
  - αναβάθμιση της Διεύθυνσης Ειδικής Αγωγής σε Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρία και διάρθρωσή της σε διευθύνσεις και τμήματα,
  - σύσταση Τμήματος Εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρία στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ),
  - σύσταση Τμήματος Ψηφιακής και Ηλεκτρονικής προσβασιμότητας Εκπαίδευσης Ατόμων με Αναπηρία στο Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»,
  - σύσταση Τμήματος Θεμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία στον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠ-ΠΕΠ).
- ▶ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την εύρυθμη λειτουργία των εκπαιδευτικών δομών που απευθύνονται σε άτομα με αναπηρία (ΣΜΕΑΕ, Τμήματα Ένταξης, ΕΕΕΕΚ, ΣΕΚ-ΙΕΚ).** Ενδεικτικά αιτήματα:
  - άμεση προκήρυξη διαγωνισμού του ΑΣΕΠ για την ειδική εκπαίδευση βάσει του ν. 3848/2010,
  - μονιμοποίηση των αναπληρωτών εκπαιδευτικών των ΣΜΕΑΕ
  - διασφάλιση της πρόσληψης εκπαιδευτικών με αναπηρία στη γενική εκπαίδευση
  - διασφάλιση της μοριοδότησης των εκπαιδευτικών με αναπηρία που έχουν εργαστεί στην εκπαίδευση
  - άμεση κάλυψη των κενών που παρουσιάζονται στην παράλληλη στήριξη,
  - κάλυψη των αναγκών των μαθητών που δεν αυτοεξυπηρετούνται με την παρουσία Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (Ε.Β.Π.),
  - πρόσληψη σχολικών νοσηλευτών για την κάλυψη των υγειονομικών αναγκών μαθητών με χρόνιες παθήσεις,
  - ίδρυση νέων ΣΜΕΑΕ εξειδικευμένων ανά κατηγορία αναπηρίας,
  - διεύρυνση του ωραρίου στις ΣΜΕΑΕ, ώστε να γίνει πράξη το ολοήμερο σχολείο και για τους μαθητές με αναπηρία,
  - κατάρτιση αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών και υποχρεωτική εφαρμογή τους σε όλες τις ΣΜΕΑΕ και τα τμήματα ένταξης,
  - βελτίωση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις κτιριακές υποδομές,

- αναβάθμιση των Ε.Ε.Ε.Κ. με στελέχωσή τους με εξειδικευμένους εκπαιδευτές και ειδικούς επιστήμονες και προγράμματα επιμόρφωσης,
- στελέχωση των ΚΕΔΔΥ με ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό, εξειδικευμένο ανά κατηγορία αναπηρίας ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στη διευρυμένη παροχή συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών που τους έχει ανατεθεί,
- αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση και λειτουργία των ΣΕΚ – ΙΕΚ ατόμων με αναπηρία και πρόβλεψη νέων ομάδων προσανατολισμού ανά κατηγορία αναπηρίας,
- δωρεάν και ασφαλές σύστημα μετακίνησης των μαθητών με αναπηρία, σε συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών.

▮ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για τους εκπαιδευτικούς με αναπηρία και τους εκπαιδευτικούς που είναι γονείς παιδιών με αναπηρία.** Ενδεικτικά αιτήματα:

- νομοθετική ρύθμιση για την επαναφορά του πίνακα Α, που καταργήθηκε με αυθαίρετο τρόπο με τις διατάξεις του ν.4183/2013. Ο πίνακας Α αφορά την κατά προτεραιότητα πρόσληψη εκπαιδευτικών, ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού και ειδικού βοηθητικού προσωπικού που είναι άτομα με αναπηρία και γονείς ατόμων με βαριές αναπηρίες,
- πρόβλεψη για την κατά προτεραιότητα (σε ποσοστό 10%) πρόσληψη εκπαιδευτικών με αναπηρία στο σύστημα γενικής εκπαίδευσης,
- κατάργηση των ρατσιστικών διατάξεων, βάσει των οποίων καθορίζεται η τοποθέτηση τυφλών, κωφών και τετραπληγικών-παραπληγικών εκπαιδευτικών σε σχολικές μονάδες τυφλών, κωφών, παραπληγικών-τετραπληγικών αντίστοιχα,
- κατάργηση της διάταξης με την οποία τυφλοί ή κωφοί ή τετραπληγικοί - παραπληγικοί εκπαιδευτικοί προσλαμβάνονται ως αναπληρωτές μόνο σε ΣΜΕΑΕ και σε Τμήματα Ένταξης.

▮ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για το νομοσχέδιο «Ρυθμίσεις για την ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα, την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις».** Ενδεικτικά αιτήματα:

- συμπερίληψη στις αρμοδιότητες των Πρυτάνεων της ευθύνης για το σχεδιασμό και την ειρήση μέτρων για τη βελτίωση της προσβασιμότητας (φυσικής και ηλεκτρονικής) των υποδομών, προγραμμάτων σπουδών, συγγραμμάτων και διαδικασιών στους φοιτητές και καθηγητές με αναπηρία,
- συμπερίληψη στις αρμοδιότητες της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος της ευθύνης για συγκρότηση ομάδων εργασίας για την αξιολόγηση της φυσικής και ηλεκτρονικής προσβασιμότητας, όπως και την πρόοδο του τμήματος στον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων για την ισότιμη πρόσβαση των φοιτητών σε όλα τα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

- αλλαγή στο σύστημα μετεγγραφών, με αυξημένη μοριοδότηση σε περιπτώσεις φοιτητών που έχουν αδελφό/ή, γονέα, ή τέκνο, ή σύζυγο που είναι άτομο με αναπηρία (με το ισχύον σύστημα δίνεται 1 μόριο) και συνυπολογισμός του πρόσθετου κόστους λόγω αναπηρίας στα εισοδηματικά κριτήρια του συστήματος.

1.3.3 Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε υπόμνημα τόσο για ζητήματα ένταξης ατόμων με αναπηρία στην εργασία όσο και για ζητήματα κοινωνικής πρόνοιας.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

▶ **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. που αφορούν στην εργασιακή ένταξη των ατόμων με αναπηρία:**

- Ένταξη της διάστασης της αναπηρίας και της προσβασιμότητας στο σύνολο των πολιτικών/μέτρων/προγραμμάτων του Υπουργείου
  - Άμεση έκδοση των θέσεων του Ν.2643/98 που έχουν παρακρατηθεί από τις γενικές προκηρύξεις του ΑΣΕΠ από το 2008 έως σήμερα.
  - Αναβάθμιση της Υπηρεσίας Απασχόλησης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων, των Γραφείων Εργασίας Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων και των παρεχόμενων Υπηρεσιών των ΚΠΑ του Ο.Α.Ε.Δ. και στελέχωσή τους με μόνιμο προσωπικό, εξειδικευμένο σε ζητήματα αναπηρίας.
  - Άρση αντικινήτρων όπως άρση του άδικου μέτρου της διακοπής των πάσης φύσεως αναπηρικών επιδομάτων όταν το άτομο με αναπηρία απασχολείται **(το αίτημα ικανοποιήθηκε εν μέρει με τον ν.4331/2015, άρθρο 13 βλ. Παράρτημα)**.
  - Άμεση προκήρυξη από τον Ο.Α.Ε.Δ. των θέσεων που εκκρεμούν, καθώς και την έκδοση των ειδικών προκηρύξεων για τις θέσεις τυφλών τηλεφωνητών και τυφλών δικηγόρων.
- ▶ Αίτημα της Ε.Σ.Α.μεΑ. για προστασία των προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης και πάσης φύσεως επιδομάτων αναπηρίας, τα οποία έχουν σχεδιαστεί αποκλειστικά για την κάλυψη των αναγκών που πηγάζουν από την κάθε αναπηρία και μη σύνδεσή τους με το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, το οποίο αφορά στην κάλυψη των βιοτικών αναγκών πολιτών που ζουν σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας.
- ▶ Αίτημα της Ε.Σ.Α.μεΑ. για λήψη μέτρων θεσμικού και διαδικαστικού χαρακτήρα για να κατα-

στεί το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) ένα σύγχρονο αξιόπιστο και καθολικά αποδεκτό σύστημα πιστοποίησης και αξιολόγησης της αναπηρίας. **Πολλά από τα αιτήματα της Ε.Σ.Α.μεΑ. ικανοποιήθηκαν με τον ν. 4331/2015 (βλ. Παράρτημα).** Όμως, για την υλοποίηση του νόμου και την εφαρμογή όλων των ευεργετικών διατάξεων των άρθρων του, είναι απαραίτητη η έκδοση Υπουργικών Αποφάσεων ή διευκρινιστικών εγκυκλίων.

▮ Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για ζητήματα κοινωνικής πρόνοιας:

- Ενίσχυση της λειτουργίας των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας,
- Ενίσχυση των Κέντρων Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (Κ.Δ.Η.Φ.), των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η.) και των Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία (Κ.Δ.Α.Π.μεΑ.) και συνέχιση της χρηματοδότησης της λειτουργίας τους μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 – 2020,
- Άμεση προώθηση των επιχορηγήσεων προς τα Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα **(το αίτημα ικανοποιήθηκε με τον ν.4368/2016, άρθρο 3, βλ. Παράρτημα).**
- Ενίσχυση του θεσμού των Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (Σ.Υ.Δ.), συνέχιση της χρηματοδότησής τους και δημιουργία νέων Σ.Υ.Δ. σε όλη τη χώρα, μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 – 2020, και επέκταση και σε άλλες κατηγορίες αναπηρίας (άτομα με αυτισμό, εγκεφαλική παράλυση, κινητικές αναπηρίες) πέραν της κατηγορίας της νοητικής αναπηρίας.
- Οριστική λύση για την καταβολή νοσήλειου - τροφείου σε κέντρα διημέρευσης και ημερήσιας φροντίδας από τον ΕΟΠΥΥ **(το αίτημα ικανοποιήθηκε με την Εγκύκλιο με αρ. πρωτ. ΔΒ3/Γ 46543, βλ. Παράρτημα).**
- Σχεδιασμός και εφαρμογή προγράμματος αποϊδρυματοποίησης μέσω της δημιουργίας Κέντρων Ανεξάρτητης Διαβίωσης ατόμων με αναπηρία.
- Ενίσχυση της χρηματοδότησης του Προγράμματος Διερμνεΐας στη Νοηματική Γλώσσα που υλοποιεί η Ομοσπονδία Κωφών Ελλάδος για τις επικοινωνιακές ανάγκες των Κωφών-Βαρήκων.
- Θέματα ανασφαλιστών ατόμων με αναπηρία και ατόμων με χρόνιες παθήσεις.
- Κατάργηση της αναστολής καταβολής εξωιδρυματικού επιδόματος παραπληγικών – τετραπληγικών κατά τη νοσηλεία των δικαιούχων **(το αίτημα ικανοποιήθηκε με τον ν.4331/2015, άρθρο 7, βλ. Παράρτημα).**

▮ Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για την αναμόρφωση του συστήματος συνταξιοδότησης των ατόμων με αναπηρία και την προστασία των συντάξεων ατόμων με αναπηρία, με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους. Ενδεικτικά αιτήματα:

- Εξαίρεση των συντάξεων που λαμβάνουν τα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω (συντάξεις αναπηρίας κύριες και επικουρικές, συντάξεις πλήρους γήρατος, συντάξεις γονέων, συζύγων, αδελφών ατόμων με βαριά αναπηρία), του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, από επερχόμενες μειώσεις στο ύψος των συντάξεων.
- Κατάργηση της παρ. 27 του ν. 4334/2015 και επαναφορά του προηγούμενου τρόπου υπολογισμού των συντάξεων προ της ψήφισής του ν. 3863/2010 και του ν.3865/2010.
- Αποκατάσταση αδικιών που έχουν υποστεί οι συνταξιούχοι του ιδιωτικού τομέα των οποίων οι συντάξεις έχουν μειωθεί βάσει των διατάξεων του εφαρμοστικού νόμου 4093/2012 και της Π.Ν.Π ν. 4111/2013.
- Επαναφορά των ρυθμίσεων της παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 3232/2004 όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με το άρθρο 37 του ν. 3996/2011, οι οποίες αφορούν στη συνταξιοδότηση των γονέων/συζύγων/αδελφών που έχουν στη φροντίδα τους άτομα με βαριά αναπηρία. Με την ψήφιση των διατάξεων του ν. 4334/2015 και του ν. 4336/2015 (βλ. Παράρτημα), εξαιρέθηκαν από το ηλικιακό κριτήριο των 55 ετών για τη χορήγηση πρόωρης συνταξιοδότησης, μόνο οι μητέρες ατόμων με αναπηρία και οι ασφαλισμένοι βαρέων ανθυγιεινών. Αντιθέτως στο δημόσιο τομέα, η εξαίρεση από το ηλικιακό κριτήριο των 55 ετών ισχύει για τους γονείς ατόμων με αναπηρία, δηλαδή και για τις μητέρες και για τους πατέρες.
- Μη περικοπή του ΕΚΑΣ στους συνταξιούχους αναπηρίας και επαναφορά των ρυθμίσεων χορήγησης του όπως αυτές ίσχυαν πριν την οικονομική κρίση (άρθρο 34 του ν. 3996/2011).
- Μεταφορά της σύνταξης του θανόντος γονέα, στα ορφανά και από δύο γονείς τέκνα με αναπηρία (νοτική υστέρηση, αυτισμό, ψυχικές αναπηρίες, βαριές και πολλαπλές αναπηρίες) με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω (και όχι από 80% και άνω όπως ισχύει σήμερα με το ν. 3232/2004 άρθρο 5, παρ. 5α).
- Κωφοί-βαρήκοι με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω να δικαιούνται σύνταξη λόγω γήρατος ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, εφόσον συμπλήρωσαν χρόνο ασφαλίσεως 30 ετών ή 9.000 ημέρες ασφαλίσεως στο δημόσιο ή ευρύτερο δημόσιο τομέα.
- Κατάργηση της προϋπόθεσης, που υπάρχει στο ισχύον συνταξιοδοτικό σύστημα (παρ.2 του άρθρου 61 του ν. 3518/2006 και περ. β΄ της παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 2084/1992), με την οποία τα άτομα με νευροψυχιατρικές παθήσεις δικαιούνται τη σύνταξη του θανόντος γονέα εφόσον η ανικανότητα προς εργασία λόγω της πάθησής τους έχει επέλθει προ του 25ου έτους.
- Παράταση της χορήγησης της αναπηρικής σύνταξης, των επιδομάτων και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε δικαιούχους που εκκρεμεί η ιατρική τους κρίση από τα ΚΕΠΑ (**το αίτημα ικανοποιήθηκε με τον ν.4331/2015, άρθρο 9, βλ. Παράρτημα**).

1.3.4 Υπουργείο Υγείας

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε υπόμνημα για τον επανακαθορισμό του ρόλου και του χαρακτήρα του Δημόσιου Συστήματος Υγείας για την ανεμπόδιστη πρόσβαση των ανασφαλιστών πολιτών με αναπηρία, με χρόνια ή με ψυχική πάθηση στη νοσοκομειακή και στην υγειονομική περίθαλψη, στη φαρμακευτική κάλυψη, στην κάλυψη θεραπευτικών συσκευών και στις διαγνωστικές εξετάσεις.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για τη χάραξη δημόσιων πολιτικών για την υγεία των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις.

► Θεσμικές προτάσεις:

- Σύσταση Διεύθυνσης Χρονίων Παθήσεων στο Υπουργείο Υγείας με σκοπό την οργάνωση και διαχείριση θεμάτων που απασχολούν τις κατηγορίες των χρονίων παθήσεων.
- Σύσταση επιτελικής Διεύθυνσης Αποκατάστασης στο Υπουργείο Υγείας, στελεχωμένης με εξειδικευμένο προσωπικό σε θέματα αποκατάστασης.
- Λήψη μέτρων για την καθολική πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία σε όλα τα νοσοκομεία, τα κέντρα υγείας και τους οργανισμούς που εποπτεύει το Υπουργείο Υγείας καθώς και τους διαδικτυακούς τόπους αυτών με την τήρηση των προδιαγραφών προσβασιμότητας.
- Θεσμική συμμετοχή της Ε.Σ.Α.μεΑ. και των Οργανώσεων Μελών της σε όλους τους φορείς σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικών για την υγεία.

► Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για τα ζητήματα που αφορούν τον τομέα της Υγείας:

- Αναβάθμιση υπαρχόντων και ίδρυση νέων μονάδων παρακολούθησης χρονίως πασχόντων.
- Αναμόρφωση και προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου διενέργειας των μεταμοσχεύσεων βάσει επιτυχημένων προτύπων άλλων ευρωπαϊκών χωρών.
- Αναδιοργάνωση του συστήματος αιμοδοσίας για να υπάρξει αυτάρκεια στο αίμα, ώστε να καλύπτονται επαρκώς οι ανάγκες των πολυμεταγγιζόμενων χρονίως πασχόντων.
- Κάλυψη της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και των εργαστηριακών διαγνωστικών εξετάσεων σε κάθε ανασφάλιστο άτομο με αναπηρία και χρόνια πάθηση **(το αίτημα ικανοποιήθηκε με τον ν.4368/2016, άρθρο 33, βλ. Παράρτημα).**
- Σταθερή φαρμακευτική πολιτική που θα στηρίζεται στο εθνικό συμφέρον και όχι των εταιρειών, στην εξασφάλιση της επάρκειας φαρμάκων και στην ενίσχυση και ανάπτυξη των φαρμακείων του ΕΟΠΥΥ.
- Διασφάλιση της πλήρους λειτουργίας των φαρμακείων του ΕΟΠΥΥ και μη μεταφορά των

ακριβών φαρμάκων από τα φαρμακεία του ΕΟΠΥΥ στα φαρμακεία της αγοράς και στις φαρμακαποθήκες.

- Αναθεώρηση της αρνητικής λίστας φαρμάκων και την επιβολή πλαφόν στη συνταγογράφηση φαρμάκων, θεραπειών και εργαστηριακών - διαγνωστικών εξετάσεων που είναι απαραίτητες στα άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις.
- Καταγραφή των ατόμων με σπάνιες παθήσεις και υιοθέτηση του καταλόγου ORPHANET.
- Ενίσχυση των ήδη θεσμοθετημένων δομών όπως «Βοήθεια στο Σπίτι» και «ΚΗΦΗ» με στελεχιακό δυναμικό, εξειδικευμένο για την παρακολούθηση χρονίως πασχόντων βάσει καταγραφής των τοπικών αναγκών.
- Αναμόρφωση των υπηρεσιών του ΕΚΑΒ για την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στα άτομα με βαριά αναπηρία.
- Πρόγραμμα οδοντιατρικής φροντίδας καθώς και προληπτικής οδοντιατρικής φροντίδας για άτομα με βαριά αναπηρία και άτομα με χρόνιες παθήσεις, μέσω της ενίσχυσης της λειτουργίας των υφιστάμενων ειδικών οδοντιατρικών κλινικών και της ίδρυσης νέων μονάδων τόσο στα Νοσοκομεία των μεγάλων αστικών κέντρων όσο και στην Περιφέρεια.
- Επαγγελματική αποκατάσταση ιατρών με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις **(το αίτημα ικανοποιήθηκε με τον ν.4368/2016, άρθρο 45, βλ. Παράρτημα).**

► **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για τα ζητήματα που αφορούν στον τομέα της Ψυχικής Αναπηρίας:**

- Συνέχιση της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης, η οποία λόγω της συνεχούς υποχρηματοδότησης του προγράμματος «Ψυχαργώς» παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα.
- Σχεδιασμός και ανάπτυξη εξωνοσοκομειακών υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας και ενίσχυση της λειτουργίας δομών που εξασφαλίζουν την αυτόνομη διαβίωση των ατόμων με ψυχικές αναπηρίες όπως είναι οι Στέγες Αυτόνομης Διαβίωσης, τα Κέντρα Ημέρας, οι Ξενώνες Φιλοξενίας, οι Κινητές Μονάδες.
- Ένταξη υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Ψυχικής Υγείας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας για να αποτρέπεται ο στιγματισμός,
- Ενίσχυση των Ψυχιατρικών Κλινικών των δημόσιων νοσοκομείων και ίδρυση νέων όπου απαιτείται βάσει καταγεγραμμένων αναγκών.
- Ενίσχυση των τακτικών εξωτερικών ιατρείων παρακολούθησης ψυχιατρικών παθήσεων.
- Μέτρα για τη διασφάλιση της υγειονομικής περίθαλψης ατόμων με ψυχική αναπηρία.
- Κατάργηση του μέτρου που αφορά στη συμμετοχή των περιθαλπούμενων στη δαπάνη περίθαλψής τους σε Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας κλειστού τύπου, μέσω της παρακράτησης

άνισου κλιμακωτού ποσοστού επί των συντάξεών τους, η οποία παραβιάζει συνταγματικά τους δικαιώματα και διεθνείς συμβάσεις, ειδικά για τα άτομα με ψυχικές παθήσεις (**το αίτημα ικανοποιήθηκε με τον ν.4368/2016, άρθρο 34, βλ. Παράρτημα**).

► **Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός σύγχρονου Εθνικού Συστήματος Αποκατάστασης:**

- Αποσύνδεση του Ε.Κ.Α. από το ΚΑΤ με σκοπό τη Διοικητική Αυτοτέλειά του.
- Αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που αφορά στη λειτουργία των ΚΕ.Φ.Ι.ΑΠ. (πρώην Κ.Ε.Κ.Υ.Κ.Α.μεΑ.), τα οποία διασυνδέθηκαν και συγχωνεύθηκαν με τα νοσοκομεία της χώρας. Μεταφορά και ένταξή τους στην πρόνοια και συγκεκριμένα στα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας των Περιφερειών της χώρας, προκειμένου να επιτελέσουν τον αρχικό σκοπό ίδρυσής τους.
- Αναβάθμιση των Μονάδων Αποκατάστασης που λειτουργούν στα Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της χώρας και ίδρυση νέων όπου απαιτείται.
- Ίδρυση νέων Μονάδων Αποκατάστασης - Δημιουργία δικτύου Μονάδων Αποκατάστασης με κέντρο αναφοράς το αυτοδύναμο και ανεξάρτητο Ε.Κ.Α.
- Έλεγχος της λειτουργίας των ιδιωτικών Κέντρων Αποκατάστασης, του κόστους παροχής των υπηρεσιών τους και αξιολόγησή τους βάσει προδιαγραφών και κριτηρίων.

► **Προτάσεις - παρατηρήσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. επί του Ενιαίου Κανονισμού Παροχών Υγείας (ΕΚΠΥ). Οι σημαντικότερες ελλείψεις και τα προβλήματα που εντοπίστηκαν στο σχέδιο τροποποίησης του ΕΚΠΥ αφορούν:**

- τον τομέα της χορήγησης αναλώσιμων υλικών σε χρόνια πάσχοντες που ακολουθούν θεραπευτική αγωγή στο σπίτι,
- τον τομέα των ανωτάτων τιμών (πλαφόν) που καθορίζονται για αναλώσιμα υλικά που χρησιμοποιούν άτομα με χρόνιες παθήσεις ή ορισμένα ορθοπεδικά - ορθωτικά μέσα - τεχνητά μέλη για άτομα με κινητική αναπηρία,
- τον τομέα της χορήγησης των ειδικών υποδημάτων διαβήτη (έχουν κατατεθεί προτάσεις με τις σωστές προδιαγραφές), προκειμένου να μειωθούν οι ακρωτηριασμοί σε πάσχοντες με Σακχαρώδη Διαβήτη από την επιπλοκή Διαβητικού ποδιού.
- τον τομέα της χορήγησης παροχών για την προαγωγή της υγείας των ατόμων με βαριές και αναπηρίες, όπως είναι η κατ' οίκον ιατρική επίσκεψη και η κατ' οίκον νοσηλεία,
- τον τομέα της χορήγησης ορθοπεδικών-ορθωτικών μέσων και τεχνητών μελών, σύμφωνα με τις εξατομικευμένες ανάγκες κάθε ατόμου με κινητική αναπηρία. Τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις που τίθενται για τη χορήγηση των ανωτέρω ειδών είναι οριζόντιες, επιβαρύνοντας οικονομικά τον ίδιο τον ασφαλισμένο.

1.3.5 Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε υπόμνημα για την ανάληψη ενεργειών με στόχο την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία σε υποδομές και υπηρεσίες πολιτισμού και τουρισμού.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

- ▶ Αίτημα για διασφάλιση προσβασιμότητας σε κάθε αρχαιολογικό μνημείο, πολιτιστικό χώρο και σε σχετικές υπηρεσίες.
- ▶ Προτεινόμενα μέτρα για την ανάπτυξη του «Τουρισμού για Όλους», που δημιουργούν κίνητρα σε άτομα με αναπηρία από όλο τον κόσμο να επισκεφθούν τη χώρα, προσφέροντας ώθηση στον εθνικό τουρισμό.

1.3.6 Υπουργείο Οικονομικών και Οικονομίας

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. προέβη σε σειρά παρεμβάσεων με στόχο την οικονομική και κοινωνική προστασία των ατόμων με αναπηρία, με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

▶ Προτάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. για φορολογικά θέματα:

- Προστασία των ευνοϊκών διατάξεων του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.), όπως φοροαπαλλαγές από μισθούς, συντάξεις, πάγια αντιμισθία για άτομα με βαριά αναπηρία με ποσοστό τουλάχιστον 80%, απαλλαγή τελών κυκλοφορίας για άτομα που δικαιούνται αναπηρικό αυτοκίνητο, έκπτωση φόρου για άτομα με ποσοστό αναπηρίας 67%
- Εξαίρεση όλων των ατόμων με αναπηρία με ποσοστό τουλάχιστον 80%, ανεξαρτήτως κατηγορίας αναπηρίας, και των οικογενειών που βαρύνονται φορολογικά με άτομα με βαριά αναπηρία, από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης.
- Ευνοϊκή μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους κατά το σχεδιασμό του νέου Φόρου Ακίνητης Περιουσίας. Στον υπολογισμό εισοδηματικών κριτηρίων να αναγράφεται με διακριτό τρόπο ότι δεν συμπεριλαμβάνονται τα πάσης φύσεως αναπηρικά επιδόματα.
- Εξαίρεση όλων των ατόμων με αναπηρία με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 80%, ανεξαρτήτως κατηγορίας αναπηρίας, και των οικογενειών που βαρύνονται φορολογικά με άτομα με βαριά αναπηρία από τον ΕΝΦΙΑ, χωρίς εισοδηματικά κριτήρια.
- Μείωση του φορολογικού συντελεστή για το εισόδημα από ενοίκιο υπό προϋποθέσεις.

- Ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω που έχουν επιχειρηματική δραστηριότητα.
- Φορολογικά μέτρα για την ενίσχυση των σωματείων ατόμων με αναπηρία και των οικογενειών τους.
- Φορολογική ρύθμιση για την προσαρτία των εσόδων που προέρχονται από την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών των Προστατευμένων Παραγωγικών Εργαστηρίων και των ΚΔΑΠ-ΑμεΑ.

▮ **Η Ε.Σ.Α.μεΑ. ζήτησε την προστασία δανειοληπτών με αναπηρία, με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους:**

- λήψη μέτρων για την πλήρη προστασία της πρώτης κατοικίας από πλειστηριασμούς, χωρίς εισοδηματικά κριτήρια, ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις που έχουν ποσοστό αναπηρίας 67%, καθώς και οικογενειών που έχουν στη φροντίδα τους άτομα με βαριές αναπηρίες,
- λήψη ειδικών προστατευτικών ρυθμίσεων για τα καταναλωτικά και άλλα δάνεια ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους.

▮ **Η Ε.Σ.Α.μεΑ. ζήτησε τη διευκόλυνση από τα capital controls ατόμων με αναπηρία, με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους:**

- ρυθμίσεις για τη διευκόλυνση των συνταξιούχων με αναπηρία για την πρόσβαση στις συντάξεις τους,
- παρέμβαση για χορήγηση ολόκληρου του ποσού του προνοιακού αναπηρικού επιδόματος στους δικαιούχους από τις τράπεζες.

1.3.7 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε υπόμνημα θεμάτων που αφορούν στα άτομα με αναπηρία και σχετίζονται με τους τομείς αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

- ▶ Μεθόδευση της συστηματικής συνεργασίας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, δεδομένου του επιτελικού ρόλου του, με τα άλλα υπουργεία, με στόχο την αποκατάσταση της αλυσίδας προσβασιμότητας.

  - Αναγκαιότητα άμεσης ενεργοποίησης της Επιτροπής Προσβασιμότητας του Υπουργείου.
  - Επαναλειτουργία του Γραφείου Μελετών για άτομα με αναπηρία, υπαγόμενο απευθείας στον Υπουργό, ώστε να έχει τη δυνατότητα οριζόντιου συντονισμού των Υπηρεσιών του Υπουργείου.
- ▶ Ζητήματα σχετικά με τη συμπλήρωση, τροποποίηση, κωδικοποίηση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου (όπως η επεξεργασία θεμάτων του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού σχετικών με την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία που χρήζουν διευκρινίσεων, επεξηγήσεων, συμπληρώσεων, ο καθορισμός ελάχιστων παρεμβάσεων προσβασιμότητας σε διατηρητέα κτίρια και οικισμούς, η τροποποίηση/συμπλήρωση του Κτιριοδομικού Κανονισμού και αποκατάσταση της συμβατότητάς του με τον Νέο Οικοδομικό Κανονισμό σε θέματα προσβασιμότητας, ο καθορισμός ελάχιστων υποχρεωτικών παρεμβάσεων του φυσικού περιβάλλοντος, πράσινων χώρων κ.λπ., η κωδικοποίηση της βασικής νομοθεσίας για την προσβασιμότητα στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον).

  - Αίτημα για ανάπτυξη δράσεων ευαισθητοποίησης/ενημέρωσης για την εφαρμογή της προσέγγισης του «Σχεδιασμού για Όλους» σε προϊόντα, υπηρεσίες και περιβάλλον.
  - Αίτημα για δημιουργία επικοινωνιακού υλικού για την προσβασιμότητα (συμβατικές και προσβάσιμες μορφές) και εκπαιδευτικά σεμινάρια των στελεχών της δημοσίων υπηρεσιών και φορέων.
  - Πρόταση επί του σχεδίου ΚΥΑ για την οργάνωση και εξειδίκευση των χρήσεων και των δραστηριοτήτων του Κτήματος Τατοΐου, ζητώντας όλα τα έργα, κατασκευές και διαμορφώσεις, συμπεριλαμβανομένης της σήμανσης, να ικανοποιούν τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και να ακολουθούν τα προβλεπόμενα στην κείμενη νομοθεσία για την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία.

1.3.8 Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών & Δικτύων

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε υπόμνημα θεμάτων που αφορούν στα άτομα με αναπηρία και σχετίζονται τόσο με τον τομέα των υποδομών όσο και με τον τομέα των μεταφορών και δικτύων. Ο στόχος της παρέμβασης είναι να αναπτυχθεί και τεθεί σε εφαρμογή συγκεκριμένο επιχειρησιακό σχέδιο για την προώθηση, εφαρμογή και συντονισμό των απαιτούμενων σχετικών πολιτικών και δράσεων, τις οποίες πλέον υπαγορεύουν οι νεότερες ευρωπαϊκές πολιτικές, Οδηγίες και Κανονισμοί και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και επι-

βάλλουν οι σημερινές δραματικές συνθήκες που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία στη χώρα μας.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

- Ζητήθηκε θεσμική λύση στην προβληματική, έως και σήμερα, εφαρμογή του μέτρου της απαλλαγής των αναπηρικών αυτοκινήτων από τα διόδια, σε όλους τους αυτοκινητόδρομους της χώρας (Νέα Οδός, Ολυμπία Οδός, Ε65, Ιονία Οδός, Αυτοκινητόδρομος Αιγαίου, Αυτοκινητόδρομος Μωρέας, Αττική Οδός, Γέφυρα Α.Ε., Εγνατία Οδός κ.λπ.), με επίδειξη της άδειας του αναπηρικού αυτοκινήτου ή του ειδικού Δελτίου Στάθμευσης (είτε επιβαίνει σε αυτό το άτομο με αναπηρία είτε όχι).
- **Υποβολή προτάσεων του αναπηρικού κινήματος για τη θέσπιση συνεργασίας του με το Υπουργείο στον τομέα των υποδομών:**
  - Συγκρότηση Ομάδας Εργασίας (Υπουργείου, εποπτευόμενων Φορέων και Ε.Σ.Α.μεΑ.) για τη σύνταξη και την παρακολούθηση της υλοποίησης σχετικού Επιχειρησιακού Σχεδίου που θα εξειδικεύει τη μη διάκριση και την προσβασιμότητα ως βάση για την ανάπτυξη εθνικής πολιτικής για τις Υποδομές, Μεταφορές και Δίκτυα.
  - Προώθηση τεχνικών προδιαγραφών για την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία στις διακηρύξεις έργων και προμηθειών του Δημοσίου.
  - Θέματα ασφάλειας και εξυπηρέτησης των ατόμων με αναπηρία στα δημόσια έργα.
  - Πιστοποίηση της προσβασιμότητας στα δημόσια έργα και υπηρεσίες,
  - Σύνδεση των πολιτικών της οδικής ασφάλειας με την αναπηρία.
- **Υποβολή προτάσεων του αναπηρικού κινήματος για τη θέσπιση συνεργασίας του με το Υπουργείο στον τομέα των Μεταφορών και Δικτύων:**
  - Συμμόρφωση με τους νέους Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς για τα δικαιώματα επιβατών με αναπηρία.
  - Βελτίωση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου του τομέα μεταφορών (ειδικό δελτίο στάθμευσης, ειδικά TAXI αναπηρικών φορέων, διόδια κ.λπ.).
  - Διασφάλιση πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στα μέσα μαζικής μεταφοράς και στις υπηρεσίες του τομέα των μεταφορών γενικότερα (αστικά λεωφορεία, ΚΤΕΛ, TAXI, τρένα/ ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ, κρατήσεις εισιτηρίων, συναλλαγή, σταθμοί κ.λπ.) στην Αθήνα και στην Περιφέρεια.
  - Αντιμετώπιση της απουσίας μέτρων διαφυγής ατόμων με αναπηρία από τις υποδομές σταθμών, των συνεχών διακοπών στη λειτουργία των ανελκυστήρων στους σταθμούς και της παντελούς απουσίας χειροκίνητων ανυψωτικών μηχανισμών για τον απεγκλωβισμό και την εξυπηρέτηση ατόμων με κινητικά προβλήματα σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

- Αναβάθμιση της ειδικής υπηρεσίας της ΕΘΕΛ και του ΟΑΣΘ για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία και η δημιουργία αντίστοιχων υπηρεσιών σε μεγάλες πόλεις της χώρας.
- Δράσεις εκπαίδευσης των στελεχών του τομέα μεταφορών στο πλαίσιο των απαιτήσεων των νέων Ευρωπαϊκών Κανονισμών για τα δικαιώματα των επιβατών με αναπηρία.
- Διασφάλιση της προσβασιμότητας της επικοινωνίας/ενημέρωσης ατόμων με αναπηρία.
- Επικαιροποίηση πληροφόρησης σχετικά με τις μετακινήσεις ατόμων με αναπηρία, τυχόντα εμπόδια που παρουσιάζονται στα μεταφορικά δίκτυα.
- Δράσεις στο πλαίσιο της παροχής Καθολικής Υπηρεσίας για τη βελτίωση της πρόσβασης των πολιτών με αναπηρία στις τηλεπικοινωνίες και το διαδίκτυο.

1.3.9 Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε υπόμνημα με προτάσεις για τη θεσμική συνεργασία του Υπουργείου με το αναπηρικό κίνημα και τη συγκρότηση Ομάδας Εργασίας για τη σύνταξη και την παρακολούθηση της υλοποίησης σχετικού Επιχειρησιακού Σχεδίου του Υπουργείου που θα εξειδικεύει τις παρακάτω δράσεις:

- Έλεγχο και ολοκλήρωση της εφαρμογής του νέου Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1177/2010 για τα δικαιώματα των επιβατών στις θαλάσσιες και εσωτερικές πλωτές μεταφορές, ο οποίος έχει εφαρμογή από 18.12.2012.
- Βελτίωση/επέκταση του πεδίου εφαρμογής της ισχύουσας σχετικής νομοθεσίας με στόχο την προσαρμογή της στον νέο Κανονισμό και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.
- Αναθεώρηση της τιμολογιακής πολιτικής των εισιτηρίων των ατόμων με αναπηρία και των συνοδών τους. Άμεση ικανοποίηση του πάγιου αιτήματος που αφορά στην επέκταση της χορήγησης της έκπτωσης σε ποσοστό 50% στις τιμές των εισιτηρίων των πλοίων για τους επιβάτες με αναπηρία, τα οχήματα και τους συνοδούς αυτών που χρήζουν ανάγκης συνοδού, σε όλα τα άτομα με αναπηρία με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω. Ειδικότερα, για τα άτομα με αναπηρία που είναι μόνιμοι κάτοικοι των νησιών να επεκταθεί σε όλα τα άτομα με αναπηρία με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω.
- Διασφάλιση της προσβασιμότητας των λιμενικών υποδομών, υποδομών πλοίων και του τομέα ναυτιλίας εν γένει.
- Δράσεις ενημέρωσης/εκπαίδευσης όλων των εμπλεκόμενων (στελέχη Υπουργείου, πράκτορες, στελέχη ναυτιλιακών εταιρειών, ναυτικοί κ.λπ.), ώστε να σταματήσει η παραγωγή νέων εμποδίων κατά την ανάπτυξη νέων πολιτικών, δράσεων και προγραμμάτων.

- ▶ Ανάπτυξη εθνικής νησιωτικής πολιτικής για πολίτες με αναπηρία με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών ζωής τους και τη διάχυση της διάστασης της αναπηρίας στις πολιτικές για την ανάπτυξη της νησιωτικής οικονομίας.

1.4 Οριζόντιες Παρεμβάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ.

1.4.1 Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία

Η Σύμβαση θεωρείται ορόσημο στην παγκόσμια ιστορία της αναπηρίας, αλλά και χάρτης πορείας των κρατών για τη διαχείριση της αναπηρίας. Αποσαφηνίζει τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και τον τρόπο εφαρμογής τους. Καθορίζει τις υποχρεώσεις των κρατών μελών του ΟΗΕ και υποδεικνύει μέτρα για την ικανοποίηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση, μαζί με το Προαιρετικό Πρωτόκολλό της, με τον ν. 4074/2012. Συνεπώς, η Ελλάδα υπόκειται στον έλεγχο εφαρμογής της Σύμβασης που διενεργεί η Επιτροπή για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, την οποία συνέστησε το άρθρο 34 της Σύμβασης. Επίσης, η Ελλάδα αναγνωρίζει την αρμοδιότητα της προαναφερθείσας Επιτροπής να λαμβάνει και να εξετάζει αναφορές από ή εκ μέρους ατόμων ή ομάδων ατόμων που υπόκεινται στη δικαιοδοσία του ελληνικού κράτους και που ισχυρίζονται ότι είναι θύματα παραβίασης των διατάξεων της Σύμβασης (άρθρο 1 Πρωτοκόλλου).

Ωστόσο, αυτή τη στιγμή παρατηρείται μία ελλειψής συμμόρφωση, από νομοθετική άποψη, προς τις υποχρεώσεις που επιβάλλει η Σύμβαση. Για τον λόγο αυτόν, η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε στο Πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα την πρότασή της σχετικά με τον ορισμό των προβλεπόμενων μηχανισμών παρακολούθησης της εφαρμογής της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (άρθρο 33 παρ. 1, 2, 3 της Σύμβασης).

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

- ▶ Η Ε.Σ.Α.μεΑ. πρότεινε να τροποποιηθεί η Απόφαση (υπ' αριθ. Υ 426/20.02.2014), η οποία ορίζει ως σημείο αναφοράς, βάσει του άρθρου 33 παρ. 1 της Σύμβασης, τη Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, και να οριστεί ως νέο σημείο αναφοράς μέσα στην κυβέρνηση η Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, προκειμένου να διευκολυνθούν σχετικές ενέργειες σε διαφορετικούς τομείς και σε διαφορετικά επίπεδα.
- ▶ Επίσης, η Ε.Σ.Α.μεΑ. πρότεινε, βάσει του άρθρου 33 παρ. 1 της Σύμβασης, την ίδρυση συντονιστικού μηχανισμού, μέσα στην κυβέρνηση υπό τον Γενικό Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με τη συμμετοχή Γενικών Γραμματέων των συναρμόδιων Υπουργείων

(όπως το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υπουργείο Οικονομίας, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων κ.ά.) και με τη συμμετοχή της Ε.Σ.Α.μεΑ.

- ▶ Επιπρόσθετα, η Ε.Σ.Α.μεΑ. θεωρεί ότι χρειάζεται συμπληρωματική εξουσιοδότηση για την εφαρμογή των παρ. 2 και 3 του άρθρου 33, αφού η εξουσιοδοτική διάταξη του κυρωτικού νόμου (ν. 4074/2012) παρέχει εξουσιοδότηση για την εφαρμογή μόνο της παρ. 1 του άρθρου 33 της Σύμβασης και όχι και των λοιπών παραγράφων (δηλαδή των παρ. 2 και 3) του άρθρου αυτού. Η Ε.Σ.Α.μεΑ. προτείνει τη σύσταση ανεξάρτητου μηχανισμού στον οποίο να συμμετέχουν: ο Συνήγορος του Πολίτη, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και η Ε.Σ.Α.μεΑ. Η συμμετοχή της Ε.Σ.Α.μεΑ. στον παραπάνω μηχανισμό παρακολούθησης συνάδει με την παρ. 3 του άρθρου 33 που αναφέρεται στη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, και ιδιαίτερα των ατόμων με αναπηρία και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεών τους, στην εθνική διαδικασία παρακολούθησης της εφαρμογής.

1.4.2 ΕΣΠΑ 2014-2020

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετείχε ενεργά στον σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2014 - 2020, υποβάλλοντας προτάσεις σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού τόσο του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης όσο και του συνόλου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Κυριότερα σημεία της παρέμβασης το 2015:

- ▶ Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε τις προτάσεις της στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης επί του κειμένου του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης, των κειμένων των Τομεακών και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων καθώς και των κειμένων των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας της νέας προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020.
- ▶ Η Ε.Σ.Α.μεΑ. κατέθεσε τις προτάσεις της αναφορικά με τον τρόπο οριζόντιας ένταξης της διάστασης της αναπηρίας (αρχή της μη διάκρισης λόγω αναπηρίας και προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία) στο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου και στη Στρατηγική Επικοινωνίας τόσο του ΕΣΠΑ 2014 - 2020 όσο και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Περιφερειακών και Τομεακών) της νέας προγραμματικής περιόδου.
- ▶ Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συνεργάστηκε με τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού για την εξειδίκευση του κριτηρίου της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία στις διαφορετικές κατηγορίες δράσεων.
- ▶ Με πρόταση της Ε.Σ.Α.μεΑ., συστάθηκε και λειτουργεί στο Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού Ομάδα Εργασίας σχετικά με την ένταξη της διάστασης της αναπηρίας και της μη διάκρισης στο ΕΣΠΑ 2014-2020 για την εκπλήρωση της Γενικής εκ των προτέρων Αι-

ρειασιμότητας 3 «Αναπηρία», με συμμετοχή, κυρίως, υπηρεσιακών στελεχών της Εθνικής Αρχής Συντονισμού καθώς και της Ε.Σ.Α.μεΑ.

- Επίσης, για την εκπλήρωση της Γενικής εκ των προτέρων Αιρεσιμότητας 3 «Αναπηρία», το 2015 η παραπάνω Ομάδα Εργασίας εκπόνησε Σχέδιο Εκπαιδευτικής Παρέμβασης με στόχο τη δημιουργία μιας κοινής αντίληψης και γλώσσας περί αναπηρίας και προσβασιμότητας μεταξύ των στελεχών του ΕΣΠΑ. Στο πλαίσιο αυτής της παρέμβασης, η ΜΟΔ Α.Ε. σε συνεργασία με την Ε.Σ.Α.μεΑ. καθώς και τη Διεύθυνση Διεθνών Σχέσεων της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αλλά και την Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού & Αξιολόγησης, διοργάνωσαν διημερίδα ενημέρωσης και εκπαίδευσης των στελεχών των ΕΥΔ σε θέματα αναπηρίας και προσβασιμότητας. Η διημερίδα περιλάμβανε εισηγήσεις, βιωματικά εργαστήρια και ομάδες εργασίας.
- Το 2015 η Ε.Σ.Α.μεΑ. στο πλαίσιο του Ε.Π. «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής 2007-2013» ολοκλήρωσε την Πράξη «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Υποστήριξης για την Εξειδίκευση της αναπηρίας και της προσβασιμότητας», παρέχοντας την εξειδικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη της στους επιτελικούς φορείς και στις δομές διαχείρισης του συστήματος διοίκησης του νέου ΕΣΠΑ 2014-2020. Σκοπός της Πράξης ήταν η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας αυτών ως προς την ικανοποίηση των απαιτήσεων των Κανονισμών των ΕΔΕΤ για τη μη διάκριση λόγω αναπηρίας και την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία.

1.5 Συμμετοχή Ε.Σ.Α.μεΑ. σε συλλογικά όργανα – Επιτροπές

Η Συνομοσπονδία συμμετέχει σε συλλογικά όργανα – Επιτροπές του κράτους με σκοπό την αξιοποίηση της εμπειρίας της σε θέματα αναπηρίας, προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και καταπολέμησης των διακρίσεων. Εκπρόσωποι της Συνομοσπονδίας συμμετέχουν σε επιτροπές που ασχολούνται με θέματα τα οποία εμπíπτουν στις ειδικές αρμοδιότητές της όπως: στον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ), στην Κεντρική Επιτροπή Εποπτείας και Συντονισμού Εφαρμογής του ν.2643/1998 καθώς και σε άλλες επιτροπές υπουργείων (υπουργεία Παιδείας, Εργασίας, Υγείας κ.ά.). Επίσης, εκπρόσωποι της Συνομοσπονδίας συμ-

μετέχουν σε Επιτροπές Παρακολούθησης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων καθώς και σε ομάδες εργασίας.

Νέες εκπροσωπήσεις

- Το 2015 θεσμοθετήθηκε η εκπροσώπηση της Συνομοσπονδίας **στο Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας**, το οποίο ιδρύθηκε με τον ν. 4356/2015, υπό τον συντονισμό του Γενικού Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο έχει ως αρμοδιότητα το σχεδιασμό πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας, την επίβλεψη της εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας και της συμμόρφωσής της με το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο, την προώθηση και τον συντονισμό της δράσης των εμπλεκόμενων φορέων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του φαινομένου, καθώς και την ενίσχυση της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών στα ζητήματα αυτά.
- Επίσης, το 2015 θεσμοθετήθηκε η εκπροσώπηση της Συνομοσπονδίας **στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ**. Με τον ν. 4331/2015 άρθρο 6, τροποποιήθηκε η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ και συμπεριέλαβε έναν εκπρόσωπο των ατόμων με αναπηρία, που προτείνεται από την Ε.Σ.Α.μεΑ., με τον αναπληρωτή του.
- Ο ν. 4324/2015, που αφορά τη ρύθμιση του Δημόσιου Ραδιοτηλεοπτικού Φορέα ΕΡΤ Α.Ε., προβλέπει τη λειτουργία **Συμβουλίων Κοινωνικού Ελέγχου** σε κάθε Διοικητική Περιφέρεια της επικράτειας τα οποία συγκροτούνται από το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας. Στα συμβούλια συμμετέχουν κοινωνικοί θεσμοί και οργανώσεις, Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κοινωνικές συλλογικότητες όπως και εθελοντές ακροατές και τηλεθεατές. Το 2015, με επιστολή του Προέδρου της ΕΡΤ, ζητήθηκε η συμμετοχή εκπροσώπου της Συνομοσπονδίας στο **Συμβούλιο Κοινωνικού Ελέγχου της Περιφέρειας Αττικής**.
- Το 2015, με Υπουργική Απόφαση του Υπουργείου Παιδείας συγκροτήθηκε **Επιστημονική Επιτροπή για εξέταση συνάφειας των διδακτορικών και μεταπτυχιακών τίτλων με την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ)**, στην οποία συμμετέχει και εκπρόσωπος της Ε.Σ.Α.μεΑ. Έργο της Επιτροπής είναι να εξετάζει τις συνάφειες διδακτορικών και μεταπτυχιακών τίτλων με την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) και να εισηγείται σχετικά στο Δ.Σ. του Ι.Ε.Π. το οποίο και θα γνωμοδοτεί προς τη Δ/νση Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας για συνάφειες σχετικές με ΕΕΠ και ΕΒΠ και προς τις αρμόδιες Δ/νσεις Προσωπικού για συνάφειες σχετικές με εκπαιδευτικούς Α΄/θμιας και Β΄/θμιας εκπαίδευσης, οι οποίες και θα εκδίδουν τη σχετική απόφαση

2. Παροχή υπηρεσιών προς πολίτες με αναπηρία

Πέραν από τη βασική αποστολή της Συνομοσπονδίας, που είναι η εκπροσώπηση των ατόμων με αναπηρία στο διάλογο με την ελληνική Πολιτεία, ο συστηματικός έλεγχος του νομοθετικού έργου και η προάσπιση σε συλλογικό επίπεδο των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, η Συνομοσπονδία παρεμβαίνει εγγράφως, συνηγορώντας υπέρ ατόμων με αναπηρία ως φυσικά πρόσωπα σε περίπτωση παραβίασης των ανθρωπίνων και συνταγματικών τους δικαιωμάτων.

Αξιίζει να αναφέρουμε ότι μόνο το 2015 συντάχθηκαν και στάλθηκαν περίπου 150 επιστολές που αφορούσαν ατομικές ή συλλογικές συνηγορίες για τη διεκδίκηση αιτημάτων ή αναφορών. Τα αιτήματα / αναφορές, σε ποσοστό περίπου 50%, επιλύθηκαν ή διευθετήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές στις οποίες έγινε παρέμβαση.

Οι πιο συχνές παρεμβάσεις της Ε.Σ.Α.μεΑ. αφορούσαν:

- Στο ΙΚΑ για θέματα ΚΕΠΑ, όπως αιτήματα για επανεξέταση γνωματεύσεων αναπηρίας που εκδόθηκαν με μειωμένο ποσοστό αναπηρίας, διαμαρτυρίες για έκδοση γνωματεύσεων αναπηρίας περιορισμένης διάρκειας για παθήσεις που εντάσσονται στον πίνακα των 43 μη αναστρέψιμων παθήσεων κ.λπ.
- Στις Δ/νσεις του Υπουργείου Παιδείας για κάλυψη θέσεων εκπαιδευτικού, βοηθητικού ή νοσηλευτικού προσωπικού για παιδιά με αναπηρία ή χρόνια πάθηση σε σχολικές μονάδες, για διασφάλιση της εργασίας εκπαιδευτικών με αναπηρία, για εφαρμογή προδιαγραφών προσβασιμότητας σχολικών υποδομών κ.ά.
- Σε Υπηρεσίες διάφορων Υπουργείων για αιτήματα μεταθέσεων ή αποσπάσεων ατόμων με αναπηρία ή χρόνια πάθηση ή ατόμων που έχουν στην οικογένειά τους άτομο με αναπηρία.
- Σε Ασφαλιστικά ταμεία, για ρύθμιση καταβολής οφειλών ασφαλισμένων με αναπηρία ή χρόνια πάθηση, για επίσπευση καταβολής συντάξεων κ.ά.
- Σε Διευθύνσεις του Υπουργείου Υγείας, για στελέχωση των νοσοκομείων της χώρας με ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, για αναβάθμιση λειτουργίας μονάδων χρονίων παθήσεων, για καταβολή νοσηλίων ή χρηματοδότηση Κέντρων παιδιών με αναπηρία κ.ά.
- Σε Δήμους της χώρας και υπηρεσίες Υπουργείων για την εφαρμογή των προβλεπόμενων προδιαγραφών προσβασιμότητας στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον για άτομα με αναπηρία κ.ά.

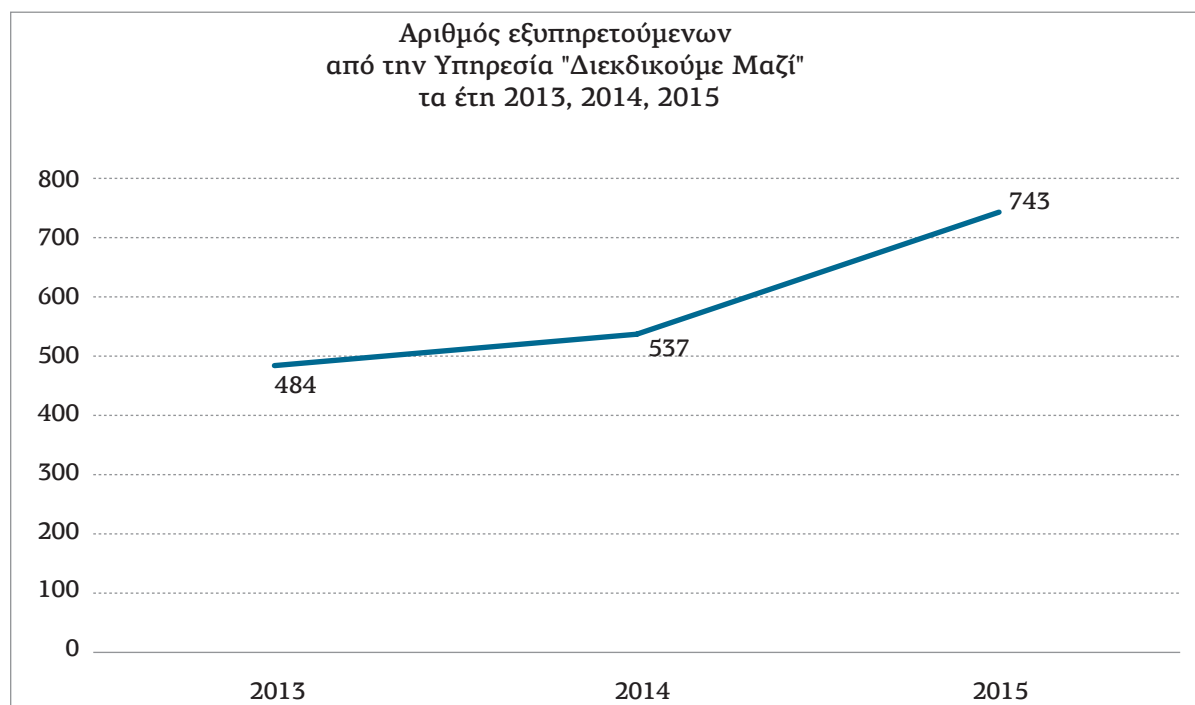
2.1 Υπηρεσία Πληροφόρησης και Υποστήριξης «Διεκδικούμε μαζί»

Η Υπηρεσία Πληροφόρησης και Υποστήριξης «Διεκδικούμε μαζί» της Ε.Σ.Α.μεΑ., η οποία λειτουργεί από το 2007, βρίσκεται στο πλευρό των πολιτών με αναπηρία και των οικογενειών τους που αναζητούν απαντήσεις και λύσεις σε προβλήματά τους. Η Υπηρεσία λειτουργεί καθημερινά από τις 8.00 έως τις 16.00 και απαντά σε αναφορές / αιτήματα / ερωτήσεις ενδιαφερομένων. Η επικοινωνία με την υπηρεσία γίνεται μέσω: τηλεφώνου, φαξ, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ιστοσελίδας ή/και με επίσκεψη στα κεντρικά γραφεία. Στην Υπηρεσία τηρείται μητρώο εξυπηρετούμενων πολιτών, με τα στοιχεία τους, τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις-πληροφορίες που δόθηκαν.

Ποιοτικά χαρακτηριστικά

Οι νέες ερωτήσεις/αναφορές που κατατέθηκαν στη Συνομοσπονδία το 2015 έφτασαν τις 743, ξεπερνώντας σημαντικά τον αριθμό του 2014 (537) και τον αριθμό του 2013 (484). Συνεχίστηκε δηλαδή ο ρυθμός αύξησης των τελευταίων ετών (βλ. Διάγραμμα 3). Η αύξηση σε σχέση με το 2014 είναι 38,36% και σε σχέση με το 2013 είναι 53,51%

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3: Αριθμός εξυπηρετούμενων από την Υπηρεσία «Διεκδικούμε Μαζί» τα έτη 2013, 2014, 2015

Τα προβλήματα που κυριάρχησαν το 2015 στις ερωτήσεις/αναφορές των πολιτών με αναπηρία σχετίζονται άμεσα με την κοινωνική προστασία δεδομένης της οικονομικής συγκυρίας και των ραγδαίων αλλαγών σε θεσμούς και νομοθετικό πλαίσιο. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφερθούμε σε ερωτήματα για διαθέσιμες παροχές, σε αναφορές για μείωση ποσοστών αναπηρίας σε γνωματεύσεις του ΚΕΠΑ, σε αναφορές για καθυστερήσεις εξαιτίας των οποίων πολλά άτομα με εμφανείς αναπηρίες και αναντίρρητες ανάγκες αφήνονται εκτός ασφαλιστικών και προνοιακών παροχών.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα θέματα που συγκέντρωσαν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον (βλ. Διάγραμμα 4 και Διάγραμμα 5):

- ▶ πληροφορίες για παροχές, όπως: αφορολόγητο αυτοκίνητο, δωρεάν διόδια και απαλλαγή από τα τέλη κυκλοφορίας, εκπτώσεις στα τιμολόγια της ΔΕΗ, της ΕΥΔΑΠ, του ΟΤΕ, από τα Δημοτικά Τέλη, επίδομα θέρμανσης κ.λπ.,
- ▶ πληροφορίες και παράπονα για ποσοστά αναπηρίας (ΚΕΠΑ, ΑΣΥΕ, ΑΝΥΕ) με βάση τον ενιαίο κώδικα πιστοποίησης της αναπηρίας,
- ▶ πληροφορίες για επιδόματα πρόνοιας (ημερομηνίες καταβολής, κ.λπ.),
- ▶ συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά ζητήματα,
- ▶ πληροφορίες για εργασία (επιδοτούμενα προγράμματα μέσω ΟΑΕΔ, προκήρυξη ν. 2643/1998, κ.λπ.),
- ▶ στοιχεία επικοινωνίας Ειδικών Σχολείων, Ιδρυμάτων, Αναπηρικών Οργανώσεων κ.λπ.
- ▶ πληροφορίες για την εργασιακή διαθεσιμότητα των υπαλλήλων στις ΔΕΚΟ και στο δημόσιο,
- ▶ ειδικές άδειες και μειωμένο ωράριο για τους εργαζόμενους στο δημόσιο και στις ΔΕΚΟ,
- ▶ παροχές ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και τεχνικά βοηθήματα από τον ΕΟΠΥΥ (τεχνητά μέλη, αναπηρικά αμαξίδια κ.λπ.),
- ▶ πληροφορίες για παρεχόμενες δραστηριότητες για παιδιά και εφήβους με αναπηρία,
- ▶ άδειες περιπτέρων, άδειες λαϊκών αγορών ή υπαίθριου εμπορίου,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: Κατηγορίες Θεμάτων Υπηρεσίας «Διεκδικούμε Μαζί»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5: Κατηγορίες Θεμάτων Υπηρεσίας «Διεκδικούμε Μαζί» (%)

2.2 Εκπαιδευτική παρέμβαση σε άτομα με βαριές και πολλαπλές ανάγκες εξάρτησης

Το 2015 στο πλαίσιο της Πράξης «Προγράμματα Διά Βίου Εκπαίδευσης για την Αναπηρία» (Ε.Π. «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση») υλοποιήθηκε η εκπαιδευτική δράση «Πρόγραμμα ΔΒΜ Ατόμων με Βαριές Αναπηρίες και Πολλαπλές Ανάγκες Εξάρτησης σε Κοινωνικές Δεξιότητες». Σκοπός της εκπαιδευτικής παρέμβασης ήταν να υποστηριχθεί η πιο ευάλωτη κατηγορία ατόμων με αναπηρία, παρέχοντας τους τη δυνατότητα να αναπτύξουν προσωπική ή ομαδική δραστηριότητα ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους και να αντιμετωπιστούν φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού ή και εγκλεισμού.

Η εκπαιδευτική δράση απευθυνόταν σε άτομα με βαριές αναπηρίες και πολλαπλές ανάγκες εξάρτησης που διαβιούν είτε σε μονάδες κοινωνικής φροντίδας είτε με τις οικογένειές τους. Δεδομένης της σημαντικής μείωσης του ανθρώπινου δυναμικού που παρατηρείται τα χρόνια της κρίσης στις μονάδες κοινωνικής φροντίδας, η εκπαιδευτική δράση λειτούργησε συμπληρωματικά στις υποστελεχωμένες υπηρεσίες των μονάδων και κάλυψε εν μέρει το κενό αυτό.

Επίσης, η εκπαιδευτική αυτή δράση λειτούργησε υποστηρικτικά στις οικογένειες ατόμων με βαριές αναπηρίες και πολλαπλές ανάγκες εξάρτησης να ανακουφιστούν αλλά και να συνεισφέρουν με τη σειρά τους στη διατήρηση και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία και ο αναπροσδιορισμός του ρόλου τους: αντί να επιλέγουν για λογαριασμό του ατόμου γίνονται συνήγοροι που υποστηρίζουν το άτομο στις προσωπικές επιλογές του και στη λήψη αποφάσεων.

Ποσοτικά στοιχεία εκπαιδευτικής δράσης:

Πράξη «Προγράμματα Διά Βίου Εκπαίδευσης για την Αναπηρία»	Πρόγραμμα ΔΒΜ Ατόμων με Βαριές Αναπηρίες και Πολλαπλές Ανάγκες Εξάρτησης σε Κοινωνικές Δεξιότητες
Διάρκεια (σε ώρες / τμήμα)	250
Τμήματα	80
Εκπαιδευόμενοι / Τμήμα	15
Σύνολο Εκπαιδευομένων	1200

3. Ενδυνάμωση του αναπηρικού κινήματος

Το ζήτημα της αναπηρίας στην Ελλάδα βρίσκεται σε μία κρίσιμη καμπή. Από τη μια μεριά, αξίες και αρχές που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν αποτυπωθεί σε κείμενα διεθνών οργανισμών και έχουν υιοθετηθεί από τη νομοθεσία της χώρας, με αποκορύφωμα αυτών των θετικών εξελίξεων τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες του ΟΗΕ, που κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν.4074/2012. Από την άλλη μεριά, οι θεσμικές και πολιτικές κατακτήσεις του αναπηρικού κινήματος στην Ελλάδα απειλούνται.

Η επιδείνωση των οικονομικών προϋποθέσεων για την άσκηση των δικαιωμάτων, προσδίδει στα δικαιώματα το χαρακτηριστικό του μη ρεαλιστικού. Με τον τρόπο αυτό επανεισάγεται, εμμέσως, η ξεπερασμένη εξατομίκευση της αναπηρίας, στο πλαίσιο μιας οικονομίστικης και ατομικιστικής αντίληψης για την αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας και της κοινωνίας. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι στόχοι του αναπηρικού κινήματος εστιάζουν στην κατοχύρωση των κεκτημένων δικαιωμάτων, στην οικοδόμηση σχέσεων κοινωνικής αλληλεγγύης για την αντιμετώπιση των αναγκών, παράλληλα βέβαια με ενέργειες για τη διεύρυνση των κοινωνικών δικαιωμάτων και την έμπρακτη στήριξή τους.

Προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων αυτών είναι η ενδυνάμωση του αναπηρικού κινήματος σε όρους ανθρώπινου δυναμικού, παραγωγής θέσεων, λειτουργίας των οργάνων και αποτελεσματικής οργάνωσης των διεκδικήσεών του.

3.1 Διεθνής παρουσία της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. συμμετέχοντας και συνομιλώντας με αντίστοιχες ευρωπαϊκές (Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία) και διεθνείς (Διεθνή Συμμαχία για την Αναπηρία) αναπηρικές οργανώσεις-ομπρέλα, διασφαλίζει όχι μόνο την ενημέρωσή της επί των ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων στα ζητήματα αναπηρίας, αλλά και την ενεργή συμμετοχή της στη διαμόρφωσή τους. Παρακάτω αναφέρονται γεγονότα ορόσημο για τα θέματα αναπηρίας που έλαβαν χώρο το 2015 σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο:

- **Εκπρόσωπος της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην Ευρωπαϊκή Οικονομική & Κοινωνική Επιτροπή - ΕΟΚΕ (Θεαία 21.09.2015 – 20.09.2020)**

Η Ελλάδα για πρώτη φορά το 2010 αποφάσισε να συμπεριλάβει την Ε.Σ.Α.μεΑ. στην εθνική αντιπροσωπεία για τη σύνθεση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ),

κάτι που είχαν πράξει νωρίτερα άλλες χώρες διασφαλίζοντας την εκπροσώπηση των αναπηρικών οργανώσεών τους για πολλές θητείες. Βάσει της απόφασης αυτής, η Ε.Σ.Α.μεΑ. είχε την τιμή να εκπροσωπηθεί στην ΕΟΚΕ (Ομάδα III – Λοιπών Κατηγοριών) μέσω του Προέδρου της Ιωάννη Βαρδακαστάνη και ως εκ τούτου να ενώσει τη φωνή της με αυτήν των υπόλοιπων φορέων που εκπροσωπούν την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφά-

σεων και διαμόρφωσης πολιτικών της ΕΕ.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών κ. Τσακαλώτου, τον Σεπτέμβριο του 2015 ορίστηκε εκ νέου ο κ. Βαρδακαστάνης ως εκπρόσωπος της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην ΕΟΚΕ για την περίοδο (Θητεία) 21.09.2015 - 20.09.2020. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ομάδα των ατόμων με αναπηρία υποεκπροσωπείται στο δημόσιο διάλογο, η συμμετοχή του Προέδρου της Ε.Σ.Α.μεΑ. στην ΕΟΚΕ συμβάλλει αφενός, σε συμβολικό επίπεδο, στην αναγνώριση της συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία ως ισότιμων μελών αφετέρου, σε πρακτικό επίπεδο, στην ανάδειξη των θεμάτων της αναπηρίας στην Ατζέντα της ΕΟΚΕ.

– Διυπουργική συνάντηση για την αναπηρία στη Λετονία

Τον Μάιο του 2015 διοργανώθηκε συνάντηση υψηλού επιπέδου για την αναπηρία στη Ρίγα της Λετονίας, που εστίασε στην ενταξιακή εκπαίδευση και στην εργασία των ατόμων με αναπηρία χωρίς αποκλεισμούς. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης διεξήχθη διυπουργική συζήτηση με σκοπό να εντοπιστούν τα επιτεύγματα που προέκυψαν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία στην ΕΕ και οι νέες προκλήσεις. Το παρόν έδωσε ο πρόεδρος της Ε.Σ.Α.μεΑ. με την ιδιότητά του ως πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (EDF) Ιωάννης Βαρδακαστάνης.

– 8η Σύνοδος της Διάσκεψης των Συμβαλλόμενων Κρατών της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία

Τον Ιούνιο του 2015 διοργανώθηκε στη Νέα Υόρκη η 8η Σύνοδος της Διάσκεψης των Συμβαλλόμενων Κρατών της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με

Αναπηρία. Εκπρόσωποι οργανώσεων ατόμων με αναπηρία συγκεντρώθηκαν στον ΟΗΕ, σε μια προσπάθεια να αναδειχθούν και να λυθούν προβλήματα και εμπόδια που αντιμετωπίζουν εκατομμύρια άτομα με αναπηρία σε όλο τον πλανήτη. Ο Πρόεδρος της Ε.Σ.Α.μεΑ., κ. Ι. Βαρδακαστάνης με την ιδιότητά του ως πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (EDF), παρευρέθηκε στη Διάσκεψη εκπροσωπώντας 80 εκατομμύρια Ευρωπαίους πολίτες με αναπηρία.

– **Συστάσεις ΟΗΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία**

Τον Αύγουστο του 2015 στη Γενεύη έλαβε χώρα η εξέταση της ΕΕ από την Επιτροπή των Εμπειρογνομόνων της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Η ΕΕ, έχοντας κυρώσει το 2010 τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, κλήθηκε να παρουσιάσει το έργο που έχει γίνει σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης. Το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία και τα μέλη του ήταν παρόντες στην εξέταση της ΕΕ και παρακολούθησαν τον εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ του ΟΗΕ και της ΕΕ.

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών συνόψισε τα συμπεράσματά της από τη διαδικασία επιθεώρησης της ΕΕ και στις 3 Σεπτεμβρίου 2015 ενέκρινε τις «καταληκτικές παρατηρήσεις» σχετικά με το πώς η ΕΕ μπορεί να βελτιώσει την εφαρμογή της Σύμβασης σε τομείς όπως: η ελεύθερη κυκλοφορία, η μη διάκριση, η ανεξάρτητη διαβίωση, η εκπαίδευση, η απασχόληση, η ανθρωπιστική βοήθεια και η διεθνής συνεργασία, η δικαιοπρακτική ικανότητα, η πρόσβαση στη δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια, η υγεία, η συμμετοχή στις εκλογές κ.λπ.

Η ΕΕ θα έχει 4 χρόνια να εργαστεί πάνω σε αυτές τις συστάσεις και θα επανέλθει στη Γενεύη για να παρουσιάσει τη νέα έκθεση στην επιτροπή του ΟΗΕ. Παρόμοια διαδικασία θα ακολουθηθεί στη συνέχεια.

– **Συνεδρίαση της Παγκόσμιας Οργάνωσης για την Αναπηρία στη Βραζιλία**

Στη Γενική Συνέλευση και στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Παγκόσμιας Οργάνωσης για την Αναπηρία στο Σάο Πάολο της Βραζιλίας παρευρέθηκε τον Οκτώβριο του 2015 ο πρόεδρος της Ε.Σ.Α.μεΑ. και του EDF Ιωάννης Βαρδακαστάνης, με την ιδιότητά του ως Ταμίας της Παγκόσμιας Οργάνωσης για την Αναπηρία. Στο πλαίσιο αυτού του ταξιδιού, ο κ. Βαρδακαστάνης ήταν κεντρικός ομιλητής σε Συνέδριο που διοργάνωσαν από κοινού η Παγκόσμια Οργάνωση

νωση για την Αναπηρία και η Περιφερειακή Οργάνωση για την Αναπηρία της Λατινικής Αμερικής, με θέμα: «Η Πρόοδος της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του ΟΗΕ μέσω της Ατζέντας για την Ανάπτυξη 2030: Κανείς δεν θα μείνει εκτός: Στο δρόμο για την υλοποίηση στη Λατινική Αμερική».

3.2 Συνδικαλιστική εκπαίδευση αιρετών στελεχών

Το 2015 στο πλαίσιο της Πράξης «Προγράμματα Διά Βίου Εκπαίδευσης για την Αναπηρία» (Ε.Π. «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση») συνεχίστηκε η υλοποίηση της συνδικαλιστικής εκπαίδευσης των αιρετών στελεχών του αναπηρικού κινήματος. Σκοπός της συνδικαλιστικής εκπαίδευσης είναι τα αιρετά στελέχη των αναπηρικών οργανώσεων να αποκτήσουν την ενσυναίσθηση και τη γνώση που απαιτείται ώστε να δράσουν θεσμικά και κινηματικά προς μία ισότιμη κοινωνία. Τα προγράμματα συνδικαλιστικής εκπαίδευσης συνιστούν πολιτική πράξη κοινωνικής αλλαγής, με έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Η συνδικαλιστική εκπαίδευση ήταν διαβαθμισμένη· λειτούργησαν δηλαδή δύο επίπεδα:

- Επίπεδο 1 - Εισαγωγική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση
- Επίπεδο 2 - Βασική Συνδικαλιστική Εκπαίδευση

Το αναπηρικό κίνημα μέσω των προγραμμάτων συνδικαλιστικής εκπαίδευσης δημιουργεί ένα υποστηρικτικό πλαίσιο, προκειμένου να συνειδητοποιηθούν οι περιορισμοί που επέβαλαν οι παραδοσιακές παραδοχές (ιατρικό/ατομικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας) στην προσωπική ανάπτυξη, την αυτονομία και τον αυτοπροσδιορισμό των ατόμων με αναπηρία, και συνεπώς να προχωρήσουν στην αναθεώρηση/μετασχηματισμό αυτών, μέσω της συλλογικής δράσης, αξιοποιώντας τις δυνατότητες του κοινωνικού/δικαιωματικού μοντέλου προσέγγισης για την αναπηρία.

Ποσοτικά στοιχεία συνδικαλιστικής εκπαίδευσης:

Το 2015 λειτούργησαν:

Πράξη «Προγράμματα Διά Βίου Εκπαίδευσης για την Αναπηρία»	Συνδικαλιστική Εκπαίδευση	
	Επίπεδο 1 - Εισαγωγική	Επίπεδο 2 - Βασική
Διάρκεια (σε ώρες / τμήμα)	200	50
Τμήματα	4	7
Εκπαιδευόμενοι / Τμήμα	12	23
Σύνολο Εκπαιδευομένων	48	162

3.3 Συνεδριάσεις των οργάνων της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Το 2015 έγιναν:

- 3 συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου, του καταστατικού οργάνου που διοικεί τη Συνομοσπονδία,
- 12 συνεδριάσεις της Εκτελεστικής Γραμματείας, του καταστατικού οργάνου που εκτελεί τις αποφάσεις του Γενικού Συμβουλίου και έχει την ευθύνη λειτουργίας της Συνομοσπονδίας,
- ευρύτερες συσκέψεις, με τη συμμετοχή εκπροσώπων από όλους τους φορείς – μέλη της Ε.Σ.Α.μεΑ., για κρίσιμα θέματα όπως τα Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας, τα συνταξιοδοτικά θέματα, τα θέματα υγείας κ.ά.

4. Επικοινωνιακή Πολιτική της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Το 2015 υπήρξε άλλη μια χρονιά έντονης εξωστρέφειας για τη Συνομοσπονδία. Καταρχάς, αξιοποίησε, πολιτικά και επικοινωνιακά, την Εθνική Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία (3η Δεκέμβρη) για να υπενθυμίσει στην Πολιτεία και την κοινωνία το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία για πλήρη συμμετοχή.

Επίσης, η Συνομοσπονδία θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική την παρουσία της στην περιφέρεια. Μέσω ημερίδων και επισκέψεων που πραγματοποίησε σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, στόχευσε στην πληρέστερη ενημέρωση των τοπικών φορέων και των πολιτών σχετικά με τα θέματα αναπηρίας, ουσιαστικότερη επικοινωνία με παράγοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των ζητημάτων αναπηρίας σε τοπικό επίπεδο.

Παράλληλα, η ανάπτυξη της νέας ιστοσελίδας και η επικοινωνία μέσω των social media εντάσσονται στον ευρύτερο σχεδιασμό ψηφιακής επικοινωνίας της Συνομοσπονδίας.

4.1 Εθνική Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία - 3η Δεκέμβρη 2015

Η Συνομοσπονδία, με αφορμή την 3η Δεκέμβρη 2015, με δημόσια παρέμβασή της τόνισε ότι τα άτομα με αναπηρία δεν θα πληρώσουν μια κρίση που δεν δημιούργησαν. Τα άτομα με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και οι οικογένειές τους, που βιώνουν τη διάκριση σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, με σύνθημα «Τίποτα για Εμάς, χωρίς Εμάς!», παλεύουν για δημόσια και δωρεάν εκπαίδευση, υγεία, πρόνοια, εργασία, κοινωνική ασφάλιση, προσβασιμότητα, διαβίωση στην κοινότητα και προστασία της ανθρώπινης ζωής.

Στις 3 Δεκέμβρη 2015, το προεδρείο της Ε.Σ.Α.μεΑ. συναντήθηκε με τον Πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα και με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλο. Η Συνομοσπονδία, στη Διακήρυξή της για την 3^η Δεκέμβρη 2015, δημοσίευσε τις προτάσεις της για την προστασία των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους

Βλ. τη Διακήρυξη για την 3η Δεκέμβρη 2015:
<http://www.esaea.gr/3rd-december-2015>

4.2 Ημερίδες – Συνέδρια

- Η Ε.Σ.Α.μεΑ., στο πλαίσιο του Ε.Π. «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής» 2007 - 2013 (Άξονας Προτεραιότητας 1 «Υποστήριξη επιτελικών δομών, λειτουργιών και δικαιούχων φορέων»), υλοποίησε την Πράξη «Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Υποστήριξης για την Εξειδίκευση της Αναπηρίας και της Προσβασιμότητας», με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο της Πράξης, το 2015 διοργανώθηκαν συνολικά **14 ημερίδες / συναντήσεις τεχνικής υποστήριξης** για την ένταξη στοχευμένων δράσεων για τα άτομα με αναπηρία στα Επιχειρησιακά Προγράμματα της προγραμματικής περιόδου 2014 - 2020. Οι 13 συναντήσεις έγιναν στις Περιφέρειες της χώρας (1 ανά Περιφέρεια) και αφορούσαν την τεχνική υποστήριξη των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και 1 συνάντηση έγινε στην Αθήνα και αφορούσε την τεχνική υποστήριξη των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

- Η Ε.Σ.Α.μεΑ., στο πλαίσιο του Ε.Π. «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» 2007 - 2013 (Άξονας Προτεραιότητας 7, 8, 9), υλοποίησε την Πράξη «Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης για την Αναπηρία», με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο της Πράξης, το 2015 διοργανώθηκαν συνολικά **16 ημερίδες / ενημερωτικές συναντήσεις** στις οποίες παρουσιάστηκε η φιλοσοφία και οι στόχοι των προγραμμάτων Δια Βίου Εκπαίδευσης για την αναπηρία.

- Η Ε.Σ.Α.μεΑ., στο πλαίσιο της Πράξης «Προγράμματα Δια Βίου Εκπαίδευσης για την Αναπηρία», διοργάνωσε τον Ιούνιο του 2015 στην Αθήνα το **τελικό Συνέδριο**, στο οποίο αναδείχθηκαν κατευθύνσεις και εναλλακτικές προσεγγίσεις της διά βίου εκπαίδευσης. Στο Συνέδριο έγινε παρουσίαση της φιλοσοφίας και των στόχων της Πράξης και λειτούργησαν δύο ομάδες εργασίας που επεξεργάστηκαν το ζήτημα της διαλεκτικής σχέσης της εκπαίδευσης ενήλικων με το αναπηρικό κίνημα και το θέμα της διά βίου εκπαίδευσης στην περίπτωση των ατόμων με βαριές αναπηρίες. Στο Συνέδριο κλήθηκαν να μιλήσουν ακαδημαϊκοί, εμπειρογνώμονες, άτομα με αναπηρία κ.ά. και δόθηκαν ερεθίσματα για κριτική προσέγγιση και γόνιμο διάλογο σε θέματα διά βίου εκπαίδευσης και ατόμων με αναπηρία.

4.3 Η ιστοσελίδα της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Η ιστοσελίδα (www.esamea.gr) συνιστά ένα σημαντικό εργαλείο παροχής ολοκληρωμένης και αξιόπιστης πληροφόρησης σε κάθε επισκέπτη με ή χωρίς αναπηρία. Η ιστοσελίδα τροφοδοτείται με ανακοινώσεις και δελτία τύπου, με έρευνες-μελέτες, με εκδόσεις της Συνομοσπονδίας. Προβάλλοντας τη σύγχρονη οπτική της Συνομοσπονδίας, η νέα ιστοσελίδα που διαθέτει η Ε.Σ.Α.μεΑ. από τα μέσα του 2014 χαρακτηρίζεται από σύγχρονο και καλαίσθητο σχεδιασμό, απλοποιημένη δομή και είναι σχεδιασμένη για να προσαρμόζεται δυναμικά σε οποιαδήποτε οθόνη, προσφέροντας άμεση και εύκολη πλοήγηση τόσο από προσωπικούς υπολογιστές όσο και από κινητά και tablets. Η νέα ιστοσελίδα είναι πιο φιλική και πλήρως προσβάσιμη προς τους χρήστες με αναπηρία, αφού συμμορφώνεται πλήρως με τα διεθνή πρότυπα προσβασιμότητας.

Το 2015 αναρτήθηκαν περισσότερα από 200 δελτία τύπου και ανακοινώσεις.

4.4 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Μετά τη λειτουργία της νέας ιστοσελίδας, η Συνομοσπονδία έρχεται με την αναβαθμισμένη παρουσία της στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης να ενισχύσει την προβολή και επικοινωνία του στο διαδίκτυο. Η Συνομοσπονδία αξιοποίησε τη δυναμική των δύο δημοφιλέστερων μέσων κοινωνικής δικτύωσης: του Facebook και του Twitter. Μέσω της ενισχυμένης του παρουσίας στα δημοφιλή αυτά μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η Συνομοσπονδία αναπτύσσει αμφίδρομη επικοινωνία και παρέχει στα άτομα με αναπηρία και στις οικογένειές τους τη δυνατότητα να μοιραστούν ενδιαφέρον περιεχόμενο που αφορά τη Συνομοσπονδία και τις δράσεις της. Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης της Συνομοσπονδίας έχουν ως κύρια στόχευσή τους την κοινοποίηση, προς όλα τα μέλη της αναπηρικής κοινότητας (άτομα με αναπηρία, οικογένειες ατόμων με αναπηρία, επαγγελματίες του χώρου της αναπηρίας) αλλά και προς την κοινωνία, των δράσεων και των εκδηλώσεων που αφορούν τη Συνομοσπονδία.

4.4.1 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στο Facebook

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. διαθέτει προφίλ (Esamea Ncdp) και σελίδα (Ε.Σ.Α.μεΑ. - Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία - NCDP) στο Facebook (<https://el-gr.facebook.com/ESameAgr>). Οι αναρτήσεις των ανακοινώσεων και των δελτίων τύπου καθώς και τα ανοιχτά «καλέσματα» (events) στις δραστηριότητές της συνέβαλαν στην έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση των ατόμων με αναπηρία, των οικογενειών τους, καθώς και όλων των πολιτών που είναι «φίλοι» και «μέλη» της σελίδας.

Μέχρι σήμερα: Οι «φίλοι» της Ε.Σ.Α.μεΑ. έχουν ξεπεράσει τους 5.180 και τα «μέλη» της σελίδας τους 10.400.

4.4.2 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στο Twitter

Η Ε.Σ.Α.μεΑ. διαθέτει λογαριασμό στο Twitter (<https://twitter.com/ESAMEAgr>), το δεύτερο δημοφιλέστερο αυτή τη στιγμή κοινωνικό δίκτυο μετά από το Facebook. Η χρήση του έχει να κάνει κυρίως με την προώθηση του δημόσιου διαλόγου και της ενημέρωσης.

Μέχρι σήμερα: TWEETS 196, ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ 904, ΑΚΟΛΟΥΘΟΙ 312.

4.4.3 Η Ε.Σ.Α.μεΑ. στο Youtube

Το youtube (<https://www.youtube.com/user/ESAMEAgr>) ως ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο, αξιοποιήθηκε από τη Συνομοσπονδία για τη ζωντανή αναμετάδοση των δράσεων, όπως ημερίδες, κινητοποιήσεις κ.ά.

	<p>Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας</p> <p>www.esamea.gr</p>
	<p>Κάντε Like στη σελίδα μας στο Facebook</p> <p>https://el-gr.facebook.com/ESAMEAgr</p>
	<p>Ακολουθείστε μας στο Twitter</p> <p>https://twitter.com/ESAMEAgr</p>
	<p>Βρείτε το κανάλι μας στο Youtube</p> <p>https://www.youtube.com/user/ESAMEAgr</p>

5. Εκδόσεις 2015

Η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία στο πλαίσιο του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα-Κύπρος 2007-2013» υλοποίησε την Πράξη «Αγία Νάπα - Ρέθυμνο: Καθολικά Προσβάσιμες Πόλεις», η οποία ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2015.

Η Ε.Σ.Α.μεΑ., στο πλαίσιο της συγκεκριμένης Πράξης, δημιούργησε έναν Τουριστικό Οδηγό που παρουσιάζει τον Δήμο Αγίας Νάπας και τον Δήμο Ρεθύμνης, δύο αδελφοποιημένους δήμους και παγκοσμίου φήμης τουριστικούς προορισμούς στην Κύπρο και στην Ελλάδα αντίστοιχα, εστιάζοντας σε πληροφορίες που είναι χρήσιμες και απαραίτητες για επισκέπτες με αναπηρία και τις οικογένειές τους.

Ο Οδηγός διανέμεται δωρεάν, μέχρι εξαντλήσεως των αποθεμάτων, από τους Δήμους σε έντυπη μορφή καθώς και σε διάφορες εναλλακτικές προσβάσιμες μορφές, όπως σε μορφή Braille, στη νοηματική γλώσσα, κ.ά. Η έντυπη έκδοση είναι συνοπτική και για αυτό συνιστάται η χρήση του σε συνδυασμό με την πλήρη, διαδικτυακή, διαδραστική έκδοση του Οδηγού. Στη διαδικτυακή έκδοση, επιλέγοντας τον Δήμο που σας ενδιαφέρει (Δήμος Αγίας Νάπας, Δήμος Ρεθύμνης), θα βρείτε εκτενή παρουσίασή του με αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με την προσβασιμότητα του, με διαδραστικούς χάρτες, λεπτομερείς εκθέσεις αυτοψιών και φωτογραφικό υλικό, καθώς και με πληροφορίες σχετικά με τις γύρω περιοχές.

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του έργου: www.prosvasimes-poleis.eu.

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Αποδελτίωση θετικών διατάξεων
για την αναπηρία ανά υπουργείο**

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

ΘΕΜΑ	ΝΟΜΟΣ	ΑΡΘΡΟ	ΔΙΑΤΑΞΗ
Επιχορήγηση Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας	ν. 4368/2016	Άρθρο 3	<p>«Στο άρθρο 5 του ν. 2646/1998 (Α' 236) προστίθεται παράγραφος 8 ως εξής:</p> <p>«8. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης δύναται να επιχορηγούνται από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού εξόδων του Υπουργείου (ΕΦ 33-220) είτε μέσω των Περιφερειών με μεταφορά αντίστοιχης πίστωσης είτε απευθείας από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Γενικής Γραμματείας Πρόνοιας, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (κοινωνική ιδρύματα, φιλανθρωπικά σωματεία, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις κ.α.), που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και εφόσον είναι ειδικώς πιστοποιημένα ως Φορείς παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου του ν. 2646/1998. Με την ίδια απόφαση δύναται να καθορίζονται, πέρα της κείμενης νομοθεσίας, επιπλέον κριτήρια και προϋποθέσεις για την καταβολή των ως άνω επιχορηγήσεων».</p>
Προσωπικό ΑμεΑ Ν.Π.Ι.Δ. Δήμων	ν. 4368/2016	Άρθρο 10	<p>«1. Άτομα με Αναπηρία που υπηρετούν με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου των δήμων που λύονται ή τίθενται σε εκκαθάριση ή κατά τη δημοσίευση του παρόντος βρίσκονται σε διαδικασία λύσης ή εκκαθάρισης μεταφέρονται στον οικείο δήμο σε προσωποπαγείς θέσεις ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου.</p> <p>2. Η μεταφορά του ανωτέρω προσωπικού διενεργείται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Η δε κατάταξη του προσωπικού στις συσταθείσες θέσεις εκδίδεται από των ως άνω Δομών από πόρους των ΕΔΕΤ, εφαρμόζονται όλοι οι κανόνες και το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου του ΕΣΠΑ 2014-2020.»</p>

<p>Απόφαση υπουργείου Εργασίας για την εξαιρέση των ατόμων με αναπηρία από την αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης</p>	<p>ν. 4336/2015</p>	<p>Άρθρο 3</p>	<p>«Από τις ανωτέρω ρυθμίσεις εξαιρούνται: A. οι υπαγόμενοι σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, δηλαδή οι υπαγόμενοι στις ακόλουθες διατάξεις, όπως αυτές ισχύουν: α. του εδαφίου β΄ της παρ. 5 του άρθρου 28 του α.ν. 1846/51, β. της παρ. 1 του αρ.20 του ν.997/79, της παρ. 2 του άρθρου 48 του ν. 2084/92, γ. της παρ.2 του αρθ.13 του ν.2335/95, δ. το τέταρτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 10 του ν. 825/78, ε. του άρθρου 43 του ν. 1543/1985 στ. του άρθρου 36 του ν. 1694/1987, ζ. των παρ. 2ε και 2στ του άρθρου 46 του ν. 2084/92, η. των παρ. 1-3 του άρθρου 14Α και των παρ. 1 και 2 του άρθρου 14 του π.δ. 913/1978 (220, Α΄) θ. των παρ. 3 και 5 του άρθρου 24 του ν. 2084/92 καθώς και από τους υπαγόμενους στην παρ. 4 του άρθρου 24 του ν. 2084/92 οι απασχολούμενοι σε οικοδομικές και τεχνικές εργασίες που περιλαμβάνονται στην περίπτωση Α2 της Υ.Α. Φ10221/οικ.26816/929/2-12-2011 (Β΄ 2778) και το προσωπικό καθαριότητας των ΟΤΑ B. όσοι συνταξιοδοτούνται είτε με βάση τις διατάξεις του ν. 612/1977, είτε με βάση τις διατάξεις που παραπέμπουν σε αυτές (άρθρο 40 παρ. 8 του ν. 1902/1990, άρθρο 16 παρ. 3 του ν. 2227/1994, άρθρο 2 παρ. 2 του ν. 3075/2002, άρθρο 5 παρ. 1, 3 του ν. 3232/2004, άρθρο 61 παρ. 4 του ν. 3518/2006, άρθρο 37 παρ. 4 του ν. 3996/2011), Γ. οι ασφαλισμένοι που υπάγονται σε γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις συνταξιοδότησης ως μητέρες και χήροι πατέρες ανίκανων για κάθε βιοποριστική εργασία τέκνων».</p>
<p>Ένταξη στα προνοιακά προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης Ατόμων με Αναπηρία</p>	<p>ν. 4331/2015</p>	<p>Άρθρο 1</p>	<p>Το άρθρο 46 του ν. 4025/2011 (Α' 228) αντικαθίσταται ως εξής: «Άρθρο 46 1. Όσοι ενδιαφέρονται να ενταχθούν στα προνοιακά προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης Ατόμων με Αναπηρία, καθώς και οι δικαιούχοι των οποίων η ισχύς των γνωματεύσεων ή πιστοποιητικών αναπηρίας έχει λήξει,</p>

		<p>εξετάζονται υποχρεωτικά από 1.9.2011 για την πιστοποίηση του βαθμού αναπηρίας τους από τις Υγειονομικές Επιτροπές ΚΕ.Π.Α. για τη χορήγηση ή την παράταση οικονομικής ενίσχυσης ή άλλης προνοιακής παροχής. Η εξέταση αποτελεί προϋπόθεση για τη χορήγηση ή την παράταση οικονομικής ενίσχυσης ή άλλης προνοιακής παροχής.</p> <p>Για την ένταξη στα προνοιακά προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης Ατόμων με Αναπηρία γίνονται δεκτές και οι γνωματεύσεις της Α.Σ.Υ.Ε. ή της Α.Ν.Υ.Ε. ή της Α. Α. Υ. Ε. ή της Ανώτατης Υγειονομικής Επιτροπής της Ελληνικής Αστυνομίας ή της Ανώτατης Υγειονομικής Επιτροπής του Πυροσβεστικού Σώματος σε ισχύ που έχουν εκδοθεί από τους αιτούντες για άλλη αιτία, εφόσον πληρούνται με βάση αυτές οι ιατρικές προϋποθέσεις του κατά περίπτωση αιτούμενου προνοιακού προγράμματος οικονομικής ενίσχυσης.</p> <p>2. Από 1.10.2015 η διαδικασία ένταξης στα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης Ατόμων με Αναπηρία, όπως αυτή προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις, πραγματοποιείται από τη δημοσίευση του παρόντος στο Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως μέσω των Δήμων και των ΚΕ.Π.Α., ως εξής:</p> <p>α) Υποβάλλεται αίτηση του ενδιαφερομένου με τα απαιτούμενα κατά περίπτωση δικαιολογητικά στο Δήμο μόνιμης διαμονής του, άλλως σε περίπτωση που δεν υπάρχει μόνιμη διαμονή, αρμόδιος καθίσταται ο Δήμος που εδρεύει στην έδρα της οικείας περιφέρειας.</p> <p>β) Μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την υποβολή της αίτησης ο Δήμος ενημερώνει τον αιτούντα εάν πληροί ή όχι τις προϋποθέσεις με βάση τα απαιτούμενα διοικητικά έγγραφα, όπως αυτά προβλέπονται από τη νομοθεσία που διέπει την αντίστοιχη παροχή ένταξής τους σε ένα ή περισσότερα από αυτά.</p> <p>γ) Σε περίπτωση που ο αιτών είτε δεν ανταποκριθεί στην υποχρέωση συμπλήρωσης των ελλειπόντων στοιχείων κατά το α' εδάφιο της παραγράφου 2 του παρόντος είτε δεν πληροί τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις ένταξής του σε πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης εκδίδεται διοικητική πράξη απόρριψης του σχετικού αιτήματος από</p>
--	--	---

		<p>τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Κοινωνικής Πολιτικής του Δήμου μόνιμης κατοικίας ή του Δήμου που εδρεύει στην έδρα της οικείας περιφέρειας αντίστοιχα.</p> <p>δ) Εφόσον κριθεί ότι ο αιτών πληροί τις σχετικές προϋποθέσεις παραπέμπεται στην αρμόδια Υγειονομική Επιτροπή με τυποποιημένο Ειδικό Σημείωμα (παραπεμπτικό), στο οποίο αναγράφονται αναλυτικά οι απαιτούμενες ανά παροχή ιατρικές προϋποθέσεις.</p> <p>ε) Η διαδικασία υποβολής αιτήματος για την ένταξη στα προνοιακά προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης Ατόμων με Αναπηρία ολοκληρώνεται με την υποβολή σχετικής αίτησης στα ΚΕ.Π.Α. βάσει του ανωτέρου ειδικού σημειώματος παραπομπής του β' εδαφίου της παραγράφου 2 του παρόντος και την εξέταση του αιτούντος από την οικεία Υγειονομική Επιτροπή. Η προνοιακή παροχή ή η οικονομική ενίσχυση χορηγείται από την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αίτησης στο Δήμο.</p> <p>στ) Η διαδικασία ένταξης σε ένα ή περισσότερα προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης Ατόμων με Αναπηρία ολοκληρώνεται με την προσκόμιση από τον αιτούντα στην αρμόδια υπηρεσία χορήγησης αυτών της «Γνωστοποίησης Αποτελέσματος Πιστοποίησης Ποσοστού Αναπηρίας» από τα ΚΕ.Π.Α..</p> <p>ζ) Κατά την προσκόμιση της «Γνωστοποίησης Αποτελέσματος Πιστοποίησης Ποσοστού Αναπηρίας» από τον ενδιαφερόμενο οι αρμόδιες υπηρεσίες θα διενεργούν υποχρεωτικά έλεγχο, με ανάκτηση αυτής μέσω της σχετικής ηλεκτρονικής υπηρεσίας του Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ..</p> <p>3. Από 1.10.2015 η διαδικασία παράτασης των προνοιακών παροχών καθορίζεται ως εξής:</p> <p>α) Η καταβολή της οικονομικής ενίσχυσης στα Άτομα με Αναπηρία διακόπτεται αυτοδικαίως από την επομένη της ημερομηνίας λήξης της ισχύουσας γνωμάτευσης.</p> <p>β) Η αρμόδια υπηρεσία χορήγησης των προνοιακών παροχών υποχρεούται τρεις (3) μήνες πριν από τη λήξη ισχύος της προηγούμενης γνωμάτευσης να ειδοποιεί εγγράφως τους δικαιούχους για επανυποβολή του αιτήματος χορήγησης των προνοιακών παροχών, κατά την ίδια ως άνω διαδικασία.</p>
--	--	---

			<p>γ) Η έναρξη καταβολής της προνοιακής ενίσχυσης στην περίπτωση της παράτασης χορήγησης των προνοιακών παροχών εκκινεί από την επομένη της λήξης της προηγούμενης παροχής του επιδόματος μόνο στην περίπτωση που ο δικαιούχος υποβάλλει στην αρμόδια υπηρεσία τα απαιτούμενα δικαιολογητικά εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από την ημερομηνία λήξης της προηγούμενης γνωμάτευσης, άλλως η καταβολή της παροχής άρχεται από της αιτήσεώς του στην αρμόδια υπηρεσία του Δήμου.</p> <p>4. Οι αρμόδιες υπηρεσίες χορήγησης των προνοιακών παροχών δύνανται αυτεπάγγελτα ή κατ' εντολή της Γενικής Γραμματείας Πρόνοιας να διενεργούν τακτικούς ή έκτακτους επανελέγχους διοικητικής ή και ιατρικής φύσεως των καταβαλλόμενων οικονομικών ενισχύσεων. Αν από τους ελέγχους διαπιστωθεί ότι καταβλήθηκαν ή καταβάλλονται αχρεωστήτως ποσά οικονομικών ενισχύσεων σε μη δικαιούχους, οι αρμόδιες υπηρεσίες προβαίνουν σε αναζήτηση αυτών, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ή στο συμψηφισμό τους με τυχόν καταβαλλόμενα ποσά στο ίδιο πρόσωπο για άλλη προνοιακή παροχή.</p> <p>5. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ρυθμίζονται επιμέρους θέματα εφαρμογής του παρόντος, τυποποιούνται τα σχετικά έγγραφα, εναρμονίζεται η ορολογία των απαιτούμενων ιατρικών προϋποθέσεων για καθεμία από τις προνοιακές παροχές με την ορολογία του εκάστοτε ισχύοντος Ενιαίου Πίνακα Προσδιορισμού Ποσοστού Αναπηρίας, όπως και κάθε άλλο θέμα σχετικό με τα ιατρικής φύσης ζητήματα χορήγησης των προνοιακών παροχών.»</p>
Ρύθμιση θεμάτων ΚΕ.Π.Α.	ν. 4331/2015	Άρθρο 2	<p>Η παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 3863/2010 αντικαθίσταται ως εξής:</p> <p>«1. Από 1.9.2011 δημιουργείται Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), υπαγόμενο στη Διεύθυνση Αναπηρίας και Ιατρικής της Εργασίας της Διοίκησης του Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ., για την εξασφάλιση της ενιαίας υγειονομικής κρίσης όσον αφορά στον καθορισμό του βαθμού αναπηρίας των ασφαλισμένων όλων των ασφαλιστικών φορέων, συμπεριλαμβανομένου του Δημοσίου, καθώς και των ανασφάλιστων, για τους οποίους</p>

			<p>απαιτείται πιστοποίηση της αναπηρίας. Οι Γνωστοποιήσεις Αποτελέσματος Πιστοποίησης Ποσοστού Αναπηρίας που εκδίδονται για κάθε νόμιμη χρήση από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) γίνονται υποχρεωτικά δεκτές και είναι δεσμευτικές για τους ανωτέρω φορείς και υπηρεσίες του Δημοσίου. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και των συναρμόδιων Υπουργών, που εκδίδεται μέσα σε έξι (6) μήνες από τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εναρμονίζονται οι κανονιστικές διατάξεις για τη χορήγηση των πάσης φύσεως παροχών, επιδομάτων, οικονομικών ενισχύσεων, διευκολύνσεων ή απαλλαγών στα άτομα με αναπηρία, αρμοδιότητάς τους, με το θεσμικό πλαίσιο ΚΕ.Π.Α., προς εκπλήρωση του σκοπού της ενιαίας υγειονομικής κρίσης κατά τα ανωτέρω. Η εναρμόνιση μπορεί να περιλαμβάνει την τροποποίηση ή την κατάργηση των διατάξεων που ισχύουν για τα θέματα αυτά, καθώς και τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν τα αρμόδια όργανα, τις προθεσμίες, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και κάθε άλλο σχετικό θέμα.»</p>
<p>Κατάργηση παραβόλου για την εξέταση σε ΚΕ.Π.Α. για ανασφάλιστους και αιτούντες προνοιακών επιδομάτων αναπηρίας</p>	<p>ν. 4331/2015</p>	<p>Άρθρο 3</p>	<p>Η παρ. 5B του άρθρου 6 του ν. 3863/2010, όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:</p> <p>«5B.α) Για κάθε περίπτωση εξέτασης από την Πρωτοβάθμια ή Δευτεροβάθμια Υγειονομική Επιτροπή ΚΕ.Π.Α. αποδίδεται στο Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. το ποσό των 46,14 ευρώ, όπως αυτό καθορίζεται στη Φ40021/26407/2051/2006 (Β' 1829) απόφαση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας από τους ακόλουθους φορείς:</p> <p>αα) τους παραπέμποντες Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης, για τους ασφαλισμένους τους,</p> <p>ββ) το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης από τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου για τους ανασφάλιστους, τους άπορους και για όσους ζητούν τη χορήγηση προνοιακού επιδόματος αναπηρίας, καθώς και για τυχόν επανεξετάσεις ήδη χορηγηθέντων προνοιακών επιδομάτων αναπηρίας.</p> <p>β) Οι Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης καταβάλλουν το ποσό για το σύνολο των ανά μήνα εξεταζόμενων πε-</p>

			<p>ριστατικών, μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα, σε ειδικό λογαριασμό του Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. βάσει συγκεντρωτικών καταστάσεων που αποστέλλονται από τις κατά τόπους Γραμματείες ΚΕ.Π.Α..</p> <p>γ) Οι υπηρεσίες χορήγησης προνοιακών παροχών αποδίδουν, στο τέλος κάθε εξαμήνου, απολογιστικά στο Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. το σύνολο των οφειλόμενων ποσών για τα παραπεμπόμενα από αυτές περιστατικά που εξετάζονται από τις Υγειονομικές Επιτροπές ΚΕ.Π.Α., βάσει σχετικών καταστάσεων που τους γνωστοποιούνται από τα αρμόδια ΚΕ.Π.Α.</p> <p>δ) Οι ανασφάλιστοι πολίτες προσκομίζουν στις αρμόδιες υπηρεσίες των ΚΕ.Π.Α. Βιβλιάριο Υγείας Ανασφαλιστου (Β. Υ. Α.), όπως αυτό προβλέπεται σε σχετική κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομικών, Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας. Οι άποροι προσκομίζουν το βιβλιάριο απόρου. Όσοι ζητούν τη χορήγηση προνοιακού επιδόματος αναπηρίας προσκομίζουν γνωμάτευση ΚΕ.Π.Α. σε ισχύ που πιστοποιεί ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 50%, άλλως από 1.10.2015 το τυποποιημένο Ειδικό Σημείωμα (παραπεμπτικό) που εκδίδεται από την αρμόδια υπηρεσία της Πρόνοιας, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 του παρόντος νόμου.»</p>
<p>Ειδική Επιστημονική Επιτροπή - Ενιαίος Πίνακας Προσδιορισμού Ποσοστών Αναπηρίας (Ε.Π.Π.Π.Α.)</p>	<p>v. 4331/2015</p>	<p>Άρθρο 4</p>	<p>1. Η παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 3863/2010, όπως αυτή τροποποιήθηκε και ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:</p> <p>«1. Συγκροτείται Ειδική Επιστημονική Επιτροπή η οποία καθορίζει με εκατοστιαία αναλογία, για όλους τους Ασφαλιστικούς Φορείς και το Δημόσιο, σε Ενιαίο Πίνακα Προσδιορισμού Ποσοστού Αναπηρίας το ποσοστό αναπηρίας που συνεπάγεται κάθε πάθηση ή βλάβη ή σωματική ή ψυχική ή πνευματική εξασθένηση ή η συνδυασμένη εμφάνιση τέτοιων παθήσεων ή βλαβών ή εξασθενήσεων, καθώς και οι υποτροπές αυτών. Η Ειδική Επιστημονική Επιτροπή καθορίζει, επίσης, και τις παθήσεις για τις οποίες η διάρκεια της αναπηρίας των ασφαλισμένων καθορίζεται επ' αόριστον, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Η επιτροπή απαρτίζεται από:</p>

		<p>α. Τον Γενικό Γραμματέα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ως πρόεδρο,</p> <p>β. τον Γενικό Διευθυντή Κοινωνικής Ασφάλισης, με αναπληρωτή τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Κύριας Ασφάλισης Μισθωτών και Ασθενείας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης,</p> <p>γ. τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Αναπηρίας και Ιατρικής της Εργασίας του Ι.Κ.Α.- Ε.Τ.Α.Μ., ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p> <p>δ. έναν καθηγητή Καρδιολογίας Ιατρικής Σχολής της ημεδαπής, ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p> <p>ε. έναν καθηγητή Νευρολογίας Ιατρικής Σχολής της ημεδαπής, ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p> <p>στ. έναν καθηγητή Ωτορινολαρυγγολογίας Ιατρικής Σχολής της ημεδαπής, ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p> <p>ζ. έναν καθηγητή Οφθαλμολογίας της Ιατρικής Σχολής της ημεδαπής, ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p> <p>η. έναν ιατρό παθολόγο προερχόμενο από το Ειδικό Σώμα Ιατρών Υγειονομικών Επιτροπών, ως μέλος, με αναπληρωτή έναν ιατρό πνευμονολόγο προερχόμενο από το Ειδικό Σώμα Ιατρών Υγειονομικών Επιτροπών,</p> <p>θ. έναν ιατρό ορθοπαιδικό, προερχόμενο από το Ειδικό Σώμα Ιατρών Υγειονομικών Επιτροπών, ως μέλος, με αναπληρωτή έναν ιατρό ρευματολόγο προερχόμενο από το Ειδικό Σώμα Ιατρών Υγειονομικών Επιτροπών,</p> <p>ι. έναν ιατρό χειρουργό από το Ειδικό Σώμα Ιατρών Υγειονομικών Επιτροπών, ως μέλος, με αναπληρωτή έναν ιατρό ουρολόγο προερχόμενο από το Ειδικό Σώμα Ιατρών Υγειονομικών Επιτροπών,</p> <p>ια. έναν ιατρό εργασίας, ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p> <p>ιβ. έναν ιατρό παιδοψυχίατρο που εργάζεται στις δομές αναπηρίας ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p> <p>ιγ. έναν εκπρόσωπο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p> <p>ιδ. έναν ιατρό μέλος της Ελληνικής Ιατρικής Εταιρείας Αναπηρίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (ΕΛ.Ι.Ε.Α.Κ.Α.Π.), με ειδικότητα ψυχιάτρου, ως μέλος, με τον αναπληρωτή του,</p>
--	--	---

			<p>ιε. έναν ιατρό μέλος της Ελληνικής Παιδιατρικής Εταιρείας με ειδικότητα παιδονευρολόγου ως μέλος με τον αναπληρωτή του με ειδικότητα παιδίατρου.</p> <p>Η Ειδική Επιστημονική Επιτροπή δύναται να συγκροτεί ομάδες εργασίας επιστημόνων που ασχολούνται με την αναπηρία προς υποβοήθηση του έργου της. Η λειτουργία της επιτροπής διέπεται από τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.»</p> <p>2. Στο άρθρο 7 του ν. 3863/2010 προστίθενται παράγραφοι 3 και 4 ως εξής:</p> <p>«3. Ο Ενιαίος Πίνακας Προσδιορισμού Ποσοστού Αναπηρίας, καθώς και οι παθήσεις για τις οποίες η διάρκεια της αναπηρίας των ασφαλισμένων καθορίζεται επ' αόριστον, αναθεωρούνται κάθε φορά, ύστερα από εισήγηση της Διεύθυνσης Αναπηρίας του Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ., με κοινή απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών και ύστερα από γνώμη της Ειδικής Επιστημονικής Επιτροπής.</p> <p>4. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται η δεύτερη, η τρίτη και η τέταρτη υποπαράγραφος της παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 3846/2010, από τη φράση «Με απόφαση του Υπουργού...» έως τη φράση «...παθήσεων.»»</p>
Εκπροσώπηση Ε.Σ.Α.με.Α. και Α.Γ.Σ.Σ.Ε. στο Δ.Σ. του Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ.	ν. 4331/2015	Άρθρο 6	<p>1. Το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης α' της παρ. 7 του άρθρου 77 του ν. 3996/2011 αντικαθίσταται ως εξής: «α. Το Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ. διοικείται από δεκαεπταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, που αποτελείται από:».</p> <p>2. Η υποπερίπτωση ββ' της περίπτωσης α' της παρ. 7 του άρθρου 77 του ν. 3996/2011 αντικαθίσταται ως εξής: «ββ) Τρεις (3) εκπροσώπους των ασφαλισμένων που προτείνονται από τη ΓΣΕΕ, με τους αναπληρωτές τους και έναν εκπρόσωπο των ατόμων με αναπηρία, που προτείνεται από την Ε.Σ.Α.με.Α., με τον αναπληρωτή του.»</p>
Κατάργηση της αναστολής καταβολής εξωιδρυματικού επιδόματος παραπληγίας-τετραπληγίας κατά τη νοσηλεία των δικαιούχων	ν. 4331/2015	Άρθρο 7	«Η υπ' αριθμόν Φ11321/1119/79/27.3.2013 (Β' 909) υπουργική απόφαση παύει εφεξής να ισχύει.»

<p>Παράταση χορήγησης αναπηρικής σύνταξης</p>	<p>ν. 4331/2015</p>	<p>Άρθρο 9</p>	<p>«Το άρθρο 66 του ν. 4144/2013 (Α' 88), όπως αυτό ισχύει μετά τη συμπλήρωσή του με την παρ. 2 του άρθρου 8 του ν. 4237/2014 (Α' 36), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 141 του ν. 4251/2014 (Α' 80), αντικαθίσταται ως εξής:</p> <p>Άρθρο 66</p> <p>Στις περιπτώσεις λήξης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω αναπηρίας και εφόσον εκκρεμεί στις υγειονομικές επιτροπές ΚΕ.Π.Α. ιατρική κρίση, χωρίς υπαιτιότητα των ασφαλισμένων, το δικαίωμα συνταξιοδότησης τους λόγω αναπηρίας παρατείνεται για ένα εξάμηνο, με το ίδιο ποσό που ελάμβαναν οι συνταξιούχοι πριν από τη λήξη του δικαιώματος, υπό την προϋπόθεση ότι για το δικαίωμα αυτό είχαν κριθεί από την αρμόδια υγειονομική επιτροπή αναπηρίας, με ποσοστό αναπηρίας τουλάχιστον 67%. Εάν μετά τη γνωμάτευση των υγειονομικών επιτροπών ΚΕ.Π.Α., κριθεί ότι αυτοί οι ασφαλισμένοι είτε φέρουν μικρότερο ποσοστό αναπηρίας από το προγενεστέρως κριθέν είτε δεν φέρουν συντάξιμο ποσοστό αναπηρίας, οι αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές αναζητούνται άτοκα, δια συμψηφισμού, με μηνιαία παρακράτηση 20% από τις τυχόν χορηγούμενες συνταξιοδοτικές παροχές, ενώ στην περίπτωση που δεν χορηγούνται παροχές, αναζητούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Ε.Δ.Ε.. Οι ως άνω ρυθμίσεις εφαρμόζονται και για όλα τα επιδόματα που χορηγούνται λόγω αναπηρίας, όπως, ενδεικτικά, προνοιακά, βαριάς αναπηρίας, εξωιδρυματικό απολύτου αναπηρίας, καθώς και συντάξεις με αιτία την αναπηρία, όπως, ενδεικτικά, συντάξεις θανάτου σε ανάκαμα για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιά, ενώ για τον ίδιο χρόνο παρατείνεται η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη όσων εμπίπτουν στο παρόν άρθρο. Η ισχύς του άρθρου αυτού για όλα τα πρόσωπα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του λήγει στις 31.12.2015».</p>
<p>Ρυθμίσεις θεμάτων ΟΓΑ περί συνοδείας ατόμων με αναπηρία δικαιούχων ΛΑΕ</p>	<p>ν. 4331/2015</p>	<p>Άρθρο 12</p>	<p>«Στο τέλος της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3050/2002 (Α' 214) προστίθεται εδάφιο ως ακολούθως:</p> <p>«Οι συνταξιούχοι ΟΓΑ δικαιούχοι του Λ.Α.Ε. που λαμβάνουν προσαύξηση του ποσού της σύνταξής τους λόγω απόλυτης αναπηρίας ή τυφλότητας ή επίδομα παραπληγίας- τετραπληγίας ή πάσχουν από νοητική αναπηρία, σύνδρομο Down, εγκεφαλική παράλυση και συμμετέχουν</p>

			στα προγράμματα κοινωνικού και ιαματικού τουρισμού, καθώς και στο εκδρομικό πρόγραμμα εφόσον δεν έχουν μέλη οικογένειας δικαιούχους του Λ.Α.Ε., έχουν τη δυνατότητα να συνοδεύονται από τρίτο πρόσωπο, στο οποίο χορηγείται σχετικό δελτίο του Λ. Α. Ε. συμμετοχής στο ίδιο πρόγραμμα.»
Περιπτώσεις συνδρομής σε ΑμεΑ παροχών αναπηρίας και αμοιβών για την ένταξη στην απασχόληση	v. 4331/2015	Άρθρο 13	«Τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) τα οποία συμμετέχουν σε προγράμματα κατάρτισης, ενίσχυσης της απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης ή/ και εργάζονται σε Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις του ν. 4019/2011 (Κοιν.Σ.Επ.) και λαμβάνουν επίδομα πρόνοιας ή επιδόματα επανένταξης ή οποιασδήποτε μορφής νοσήλιο ή παροχή, δεν χάνουν αυτές τις παροχές αλλά συνεχίζουν να τις εισπράττουν ταυτόχρονα και αθροιστικά με την αποζημίωση από τη συμμετοχή τους στα προγράμματα αυτά ή / και την αμοιβή τους από την απασχόληση στην Κοιν.Σ.Επ.»

Υπουργείο Υγείας

ΘΕΜΑ	ΝΟΜΟΣ	ΑΡΘΡΟ	ΔΙΑΤΑΞΗ
Υγειονομική κάλυψη ανασφαλιστων και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	v. 4368/2016	Άρθρο 33	«1. Ανασφάλιστοι και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως προσδιορίζονται στην παράγραφο 2 του παρόντος, έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης πρόσβασης στις Δημόσιες Δομές Υγείας και δικαιούνται νοσηλευτικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Η νοσηλευτική περίθαλψη παρέχεται μέσω των Νοσοκομείων του ν.δ. 2592/1953 (Α' 254), των εποπτευόμενων και επιχορηγούμενων από το Υπουργείο Υγείας νοσηλευτικών ιδρυμάτων, των εποπτευόμενων και επιχορηγούμενων από το Υπουργείο Υγείας Ν.Π.Ι.Δ., των Μονάδων Ψυχικής Υγείας του ν. 2716/1999 (Α' 96), των Μονάδων Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας, των εποπτευόμενων και επιχορηγούμενων από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Νοσοκομείων, των Δημοτικών Ιατρείων, καθώς και μέσω των εποπτευόμενων από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ιδρυμάτων αποκατάστασης και κοινωνικής φροντίδας.

			Η φαρμακευτική περίθαλψη παρέχεται από τα συμβεβλημένα με τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. ιδιωτικά φαρμακεία. Φάρμακα υψηλού κόστους, που εμπίπτουν στο πλαίσιο της παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 3816/2010 (Α'6), παρέχονται αποκλειστικά από τα φαρμακεία των Νοσοκομείων και του Ε.Ο.Π.Υ.Υ.»
Κατάργηση Παρακράτησης Συντάξεων Ληπτών Υπηρεσιών Υγείας και Φιλοξενουμένων σε Δομές Κλειστής Περίθαλψης	ν. 4368/2016	Άρθρο 34	«1. Οι παράγραφοι 8 και 9 του άρθρου 66 του ν. 3984/2011 (Α'150), καθώς και η παρ. 6 του άρθρου 30 του ν. 4052/2012 (Α'41) καταργούνται.»
Ιατροί ΑμεΑ	ν. 4368/2016	Άρθρο 45	«1. Στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 2920/2001 (Α'131) και στη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 23 του ν. 2519/1997 (Α'165), όπως ισχύουν, εμπίπτουν και οι ειδικευμένοι ιατροί και οδοντίατροι με κινητική αναπηρία - παραπληγία.»
Αποζημίωση δαπάνης νοσηλείου-τροφείου σε κέντρα διημέρευσης και ημερήσιας φροντίδας που ήταν ενταγμένα σε πρόγραμμα της ΕΕΤΑ	Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. ΔΒ3/Γ 46543	Παράγραφος 1	Στο πλαίσιο απόδοσης νοσηλίου-τροφείου από τον ΕΟΠΥΥ, σε Κέντρα Διημέρευσης Ήμερήσιας Φροντίδας για άτομα με ειδικές ανάγκες, σας ενημερώνουμε ότι για όσα Κέντρα ήταν ενταγμένα στο πρόγραμμα της ΕΕΤΑΑ Α.Ε., αναδρομικά από 1/1/2015 και για το διάστημα στο οποίο το πρόγραμμα έχει λήξει μέχρι 1/12/2015, μπορούν οι γονείς ή οι κηδεμόνες των ατόμων που παρακολουθούν προγράμματα στα παραπάνω Κέντρα-δομές να εισπράττουν το προβλεπόμενο για παραμονή ημερήσια φροντίδα δωρών νοσήλιο-τροφείο από τα Τμήματα Παροχών των Περιφερειακών Διευθύνσεων του Οργανισμού και των Υποκαταστημάτων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, στον οποίων την αρμοδιότητα εμπίπτει γεωγραφικά ο τόπος κατοικίας των ασφαλισμένων καταθέτοντας τα παρακάτω δικαιολογητικά:

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

ΘΕΜΑ	ΝΟΜΟΣ	ΑΡΘΡΟ	ΔΙΑΤΑΞΗ
Μετεγγραφές φοιτητών	Υ.Α. Αριθμ. 143456/Ζ1 Ρύθμιση θεμάτων Μετεγγραφών στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τις Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες και τις Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης.	Άρθρα 2, 3, 4	<p>β) Φοιτητές που έχουν αναπηρία (σωματική, διανοητική ή ψυχική) 67% και άνω, πιστοποιούμενη από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) ή φοιτητές, που πάσχουν από τις αναφερόμενες στο παράρτημα της υπ' αριθμ. Φ.151/17897/Β6/2014 (Β' 358) κοινής υπουργικής απόφασης παθήσεις, όπως αυτή εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται, ή έχουν πραγματοποιήσει δωρεά οργάνου ή μυελού των οστών. Οι φοιτητές αυτοί έχουν δικαίωμα μετεγγραφής στην πόλη, που ο γονέας ή ο έχων την επιμέλεια δηλώνει ως μόνιμη κατοικία ή στην πόλη, που πιθανώς τους παρέχεται ιατρική μέριμνα, σύμφωνα με βεβαίωση της επιτροπής της υπ' αριθμ. Φ.151/17897/Β6/2014 (Β' 358) κοινής υπουργικής απόφασης ή στην πλησιέστερη στις ανωτέρω πόλη εντός της ίδιας περιφέρειας, όπου λειτουργεί αντίστοιχη Σχολή ή Τμήμα.</p> <p>η) Ο δικαιούχος να έχει γονείς, τέκνα, αδέρφια ή σύζυγο που έχουν αναπηρία 67% και άνω, πιστοποιούμενης από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) ή έχουν παθήσεις που αναφέρονται στο παράρτημα της υπ' αριθμ. Φ.151/17897/Β6/2014 (Β' 358) κοινής υπουργικής απόφασης όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (Μόριο 1).</p>

Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

ΘΕΜΑ	ΝΟΜΟΣ	ΑΡΘΡΟ	ΔΙΑΤΑΞΗ
Κριτήρια για το δωρεάν ρεύμα και την επιδότηση ενοικίου και σίτισης	ΚΥΑ του ν. 4320/15	Άρθρο 3	<p>3. Στο συνολικό πραγματικό εισόδημα δεν περιλαμβάνονται:</p> <p>α. αντικειμενικές δαπάνες και τεκμήρια διαβίωσης</p> <p>β. Διατροφές που καταβάλλονται στο ανήλικο τέκνο με δικαστική απόφαση, ή με συμβολαιογραφική πράξη ή με ιδιωτικό έγγραφο, το επίδομα αναδοχής, καθώς και το εξωϊδρυματικό επίδομα ή προνοιακά επιδόματα αναπηρίας που χορηγούνται από το κράτος, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 11 παρ. 3 του Ν. 4172/2013.</p>

ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

**Ελ. Βενιζέλου 236, 16341 Ηλιούπολη, Αττική
Τ.: 210 9949837 Fax: 210 5238967
email: esaea@otenet.gr | www.esamea.gr**